

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎีและการตรวจเอกสาร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ประกอบการศึกษา จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์และการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้
2. ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทบริหารสินทรัพย์

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์และการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- 1.1 แนวคิดในการแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง , 2547)
- 1.2 แนวคิดทางเลือกและวิธีแก้ไขความล้มเหลว (ชนิดา, 2536)
- 1.3 วิธีการจัดการกับหนี้ที่มีปัญหา (Reed and Gill, 1989)
- 1.4 แนวคิดในการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (Ingves et al. , 2004)

1.1 แนวคิดในการแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ

เมื่อสถาบันการเงินต้องประสบกับปัญหาจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก ส่งผลต่อสภาพคล่องในการดำเนินธุรกรรมหลักลดลง ทางเลือกของสถาบันการเงินที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าวคือ

1. การคงหนี้ค้ำคุณภาพไว้ในสถาบันการเงินและเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินจัดการกับหนี้ของตนเอง

เป็นแนวทางในการเร่งปรับสภาพคล่องทางการเงินของสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาและยังเปิดดำเนินการอยู่ โดยในระยะสั้นต้องเร่งปรับสภาพคล่องทางการเงินให้เพิ่มขึ้นเพื่อมิให้สินทรัพย์ที่คิดแต่ขาดสภาพคล่องต้องเปลี่ยนเป็นสินทรัพย์ค้ำคุณภาพโดยการเพิ่มทุนทั้งจากภาครัฐและสถาบันการเงินเอง เช่น การกระจายเงินปันผลในช่วงหนึ่ง การแสวงหาผู้ลงทุนรายใหม่ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยทางการอนุญาตให้ต่างชาติเข้าถือหุ้นสถาบันการเงินได้เกินกว่า 50% ได้เป็นเวลา 10 ปี หลังจากครบ 10 ปีแล้วมีเงื่อนไขห้ามผู้ถือหุ้นต่างชาติซื้อหุ้นเพิ่มทุนอีกจนกว่าสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติจะลดลงเหลือไม่เกิน 49%

2. การบริหารสินทรัพย์แบบกระจายศูนย์จัดการ (Decentralized Model)

เป็นแนวทางที่สถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์เอกชนจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ของแต่ละแห่งขึ้นด้วยการแยกสินทรัพย์ค้ำคุณภาพออกมาแล้วนำไปขายหรือโอนสินทรัพย์รวมทั้งหลักประกันของสินทรัพย์เหล่านั้นให้แก่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์เพื่อนำมาบริหารหรือจำหน่ายจ่ายโอนต่อไป ทั้งนี้เพื่อเกิดความคล่องตัวในการแก้ปัญหาสินทรัพย์ค้ำคุณภาพและสามารถดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ได้ ซึ่งคาดว่าจะช่วยลดจำนวนสินทรัพย์ค้ำคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการแก้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างจริงจัง อีกทั้งช่วยประหยัดระยะเวลาในการจัดการหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยที่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินไม่ต้องแบกรับเป็นภาระ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน

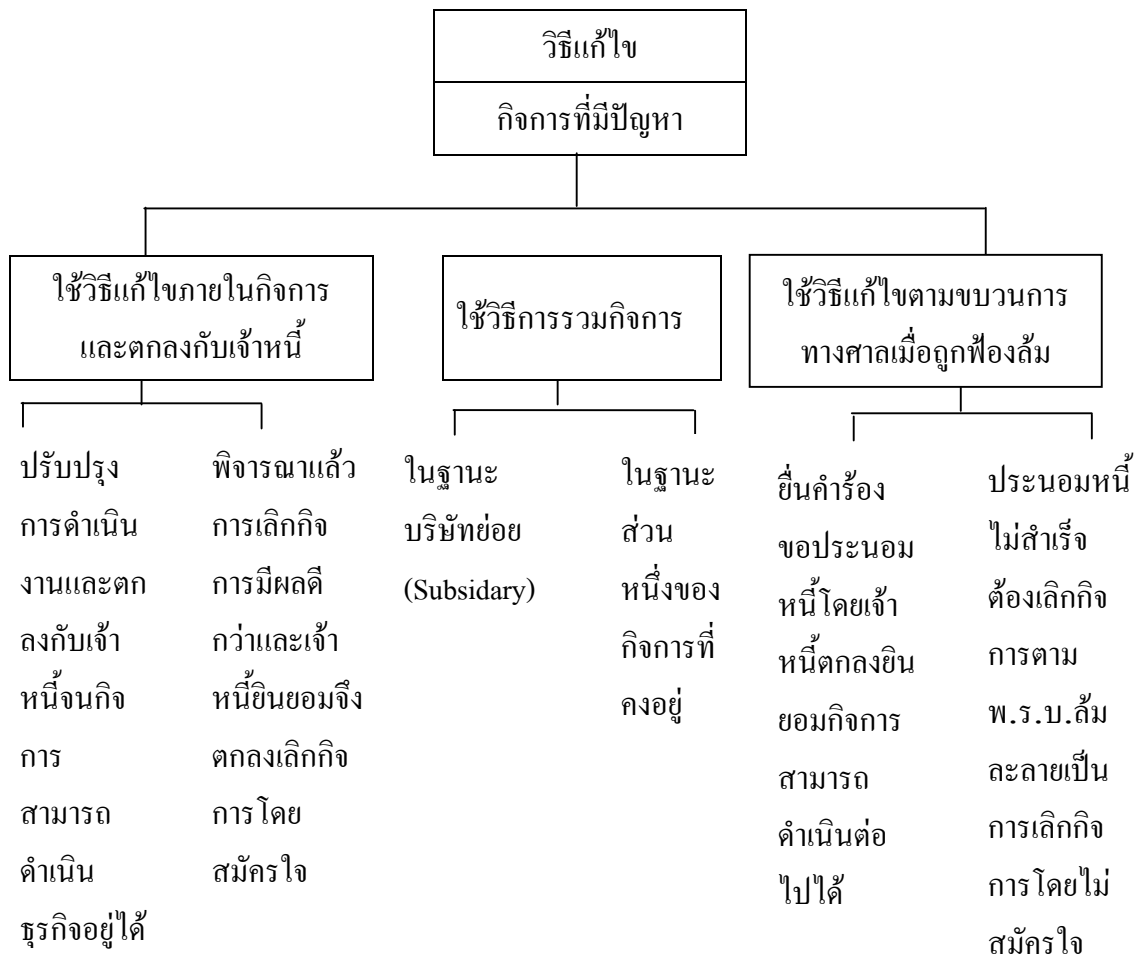
3. การบริหารสินทรัพย์แบบรวมศูนย์จัดการ (Centralized Model)

เป็นแนวทางในการบริหาร โดยการรับซื้อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินไปบริหาร โดยมุ่งหวังลดจำนวนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ออกจากสถาบันการเงินเป็นการถาวรเพื่อลดภาระการสำรองและการเพิ่มทุน อันจะส่งผลให้สถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์สามารถบริหารงานให้มีผลประกอบการดีขึ้น มีฐานะเงินกองทุนที่แข็งแกร่งขึ้น และมีความพร้อมในการขยายสินเชื่อประเภทต่างๆ เป็นการบริหารสินทรัพย์ขนาดใหญ่ โดยมีรัฐเป็นเจ้าของ

เพียงรายเดียว จึงเป็นเรื่องง่ายในการดำเนินการจัดการ บริหารงาน การประណอหนี้หรือการปรับโครงสร้างหนี้

1.2 แนวคิดทางเลือกและวิธีแก้ไขความล้มเหลว

เมื่อกิจการประสบความล้มเหลวมีทางเลือกอยู่ 2 ทางที่ต้องพิจารณา คือ ปรับปรุงกิจการ (Reorganization) เพื่อดำเนินธุรกิจต่อหรือเลิกกิจการ (Liquidation) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหนทางที่เหลืออยู่ของกิจการที่สัมพันธ์กับสาเหตุของความล้มเหลวว่าสามารถแก้ไขได้หรือไม่ ถ้าจะดูภาพรวมวิธีการทั้งหมดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ แสดงได้ดังภาพที่ 4 แสดงวิธีการแก้ไขความล้มเหลวดังนี้



ภาพที่ 2.1 วิธีการแก้ไขความล้มเหลว
ที่มา: ธนิตา (2536)

จากภาพที่ 2.1 จะเห็นได้ว่ามีวิธีเพื่อแก้ไขความล้มเหลว 3 วิธี แต่ละวิธีมีบทสรุปเป็น 2 ทาง คือ

วิธีที่ 1 ใช้วิธีแก้ไขปรับปรุงการบริหารและการดำเนินการ

ลดค่าใช้จ่ายดำเนินงานขายสินทรัพย์บางส่วน ปรับปรุงการขายสินค้า ปรับปรุงสินค้าและคุณภาพหรือเปลี่ยนชื่อสินค้าใหม่ งดการจ่ายเงินปันผล เป็นต้น ในการปรับปรุงกิจการเพื่อให้กิจการดำเนินต่อไป มีการจัดโครงสร้างหนี้สินใหม่ (Restructuring the Debt) โดยต้องทำความเข้าใจกับเจ้าหนี้เพื่อขอยืดระยะเวลาการชำระหนี้หรือขอลดหนี้บางส่วน หรือ ขอมให้เจ้าหนี้เปลี่ยนสภาพเป็นเจ้าของบางส่วน เรียกว่าเป็นการตกลงกันได้โดยสมัครใจ (Voluntary Settlement) และกิจการก็สามารถดำเนินธุรกิจอยู่ต่อไป แต่ทั้งนี้ควรพิจารณามูลค่าที่จะดำเนินธุรกิจต่อ (Continuity Value) ว่ามากกว่ามูลค่าเมื่อเลิกกิจการ (Liquidation Value) การเลิกกิจการโดยสมัครใจ (Voluntary Liquidation) จะมีการชำระบัญชี นำสินทรัพย์ออกขายทอดตลาดแบ่งชำระให้เจ้าหนี้และจ่ายคืนทุกถ้ามีเงินเหลือ ข้อดีสำหรับวิธีนี้ที่สามารถเจรจาตกลงกันได้คือ ประหยัดค่าใช้จ่ายและขั้นตอนน้อยกว่าฟ้องร้องศาลทำให้เจ้าหนี้ได้รับเงินส่วนแบ่งชำระหนี้มากกว่าและรวดเร็วกว่าการฟ้องร้องศาล และไม่ต้องถูกประจานในศาลเป็นการรักษาชื่อเสียงของกิจการลูกหนี้และเจ้าหนี้ แต่ข้อเสียของวิธีนี้คือกิจการลูกหนี้อาจใช้วิธีลดค่ากิจการลง ทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ในสัดส่วนลดลงและอาจมีเจ้าหนี้บางกลุ่มที่ไม่ยอมรับความจริงทำการเรียกร้อง ให้มีการชำระหนี้เต็มจำนวนก็ได้ ซึ่งถ้าเจ้าหนี้รายใดไม่ยอมก็ควรจ่ายชำระหนี้ให้ไป เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเจ้าหนี้ฟ้องร้องให้ล้มละลาย

สำหรับมาตรการในการตกลงกับเจ้าหนี้ เพื่อฟื้นฟูกิจการให้ดำเนินอยู่ต่อไป อาจมีได้ 4 มาตรการ คือ

1. ยืดเวลาการชำระหนี้ (Extension)
2. ประนอมหนี้ (Composition)
3. การควบคุมโดยเจ้าหนี้ (Creditor Control)
4. ทั้ง 3 ข้อรวมกัน

การยืดเวลาการชำระหนี้ หมายถึง เจ้าหนี้ยอมขยายกำหนดเวลาการชำระหนี้ออกไปสำหรับยอดหนี้ที่ค้างชำระ โดยเจ้าหนี้ยังได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนอยู่ และเป็นไปได้ที่เจ้าหนี้อาจให้เงินกู้

จำนวนหนึ่งแก่ลูกหนี้ เพื่อชำระหนี้การค้าในช่วงเวลาที่ขยายการชำระหนี้ด้วย ในกรณีนี้เจ้าหนี้จะต้องมีความเชื่อมั่นว่ากิจการลูกหนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ได้

สำหรับมาตรการประนอมหนี้ เป็นวิธีที่เจ้าหนี้อินยอมลดจำนวนหนี้สินลง จำนวนหนี้ที่ยอมลดให้จะมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการต่อรองระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ แม้บางครั้งจะได้รับการชำระหนี้ไม่สูงแต่ถือว่าดีกว่าไปฟ้องร้อง ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายทางศาล และเป็นการรักษาชื่อเสียงของเจ้าหนี้ รวมทั้งกิจการลูกหนี้ก็ไม่ต้องตกเป็นกิจการล้มละลาย

สำหรับการเข้าควบคุมกิจการของเจ้าหนี้ จะเกิดขึ้นในกรณีที่เจ้าหนี้จำนวนต้องยื่นมือเข้าไปช่วยแก้ปัญหาทางการเงินของกิจการลูกหนี้ เพื่อให้ลูกค้าของกิจการลูกหนี้เกิดความมั่นใจ และการค้าของกิจการลูกหนี้ดำเนินได้ต่อไป การเข้าไปควบคุม อาจหมายถึง สามารถเข้าไปมีอำนาจควบคุมได้ตามกฎหมายในสินทรัพย์ หลักทรัพย์ของกิจการ รวมทั้งการมีอำนาจอนุมัติการจ่ายเงินสดของกิจการด้วย ในบางครั้งการเข้าไปควบคุมโดยคณะกรรมการเจ้าหนี้อาจเนื่องมาจากความไม่แน่ใจในการบริหาร ของทีมผู้บริหารกิจการลูกหนี้ว่าจะบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการเจ้าหนี้อาจแนะนำให้เปลี่ยนผู้บริหารชุดใหม่ก่อนที่จะขอยึดระยะเวลาการชำระหนี้ออกไป ซึ่งถ้าผู้ถือหุ้นของกิจการลูกหนี้ไม่เห็นด้วยก็อาจเกิดคดีฟ้องร้องกันขึ้นได้

มาตรการทั้งหมดที่กล่าวมานี้อาจถูกรวมกันเป็นแผนการฟื้นฟูฐานะทางการเงินของกิจการลูกหนี้ คือมีทั้งการยึดเวลาการชำระหนี้ ประนอมหนี้ และเข้าควบคุมกิจการของเจ้าหนี้

วิธีที่ 2 ใช้การรวมกิจการเป็นการแก้ไขความล้มเหลว

ซึ่งกิจการอาจเข้าไปรวมกิจการกับบริษัทในลักษณะบริษัทย่อย คือมีบริษัทอื่นเข้ามาถือหุ้นในจำนวนที่สามารถเข้ามาออกเสียงควบคุมการบริหารกิจการได้ หรืออยู่ในลักษณะบริษัทที่ถูกซื้อกลายเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทหนึ่ง

วิธีที่ 3 ใช้การแก้ไขตามกระบวนการทางศาล

เป็นกรณีที่เจ้าหนี้ไม่สามารถตกลงเรื่องการชำระหนี้กับกิจการลูกหนี้ได้ เจ้าหนี้จึงนำเรื่องมาฟ้องร้องต่อศาลให้ลูกหนี้ล้มละลาย การฟ้องร้องไม่จำเป็นต้องสิ้นสุดด้วยการเลิกกิจการเสมอไป

หากกิจการลูกหนี้ยื่นคำร้องขอประนอมหนี้ และที่ประชุมเจ้าหนี้อินยอมรับคำประนอมหนี้ กิจการลูกหนี้ก็สามารถฟื้นตัวและดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องตกเป็นกิจการล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย แต่ถ้ากิจการลูกหนี้อยู่ในฐานะที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย โดยที่เจ้าหนี้ไม่ยอมรับคำขอประนอมหนี้ของกิจการลูกหนี้ กรณีนี้ศาลจะสั่งให้กิจการลูกหนี้ตกอยู่ในสภาพล้มละลายตามมาตรา 42 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย ทำให้เกิดการต้องเลิกไปแบบที่เรียกว่า ไม่สมัครใจจะเลิกกิจการ

การประเมินมูลค่า

ในการประเมินมูลค่าที่ธุรกิจจะดำเนินต่อ เปรียบเทียบกับมูลค่าเมื่อเลิกกิจการ เพื่อพิจารณาว่ากิจการควรจะดำเนินธุรกิจต่อหรือควรเลิกกิจการ มีหลัก 2 ประการคือ

1. ถ้ามูลค่าที่ดำเนินธุรกิจต่อมากกว่ามูลค่าเมื่อเลิกกิจการ คำตอบคือ ควรปรับปรุงกิจการเพื่อดำเนินธุรกิจต่อไป
2. ถ้ามูลค่าที่ดำเนินธุรกิจต่อน้อยกว่ามูลค่าเมื่อเลิกกิจการ สิ่งที่กิจการควรทำคือเลิกกิจการดีกว่า

การปรับโครงสร้างหนี้และเงินทุนใหม่

ในแผนการฟื้นฟูปรับปรุงกิจการ อาจจะต้องมีการปรับโครงสร้างหนี้ใหม่ เช่น เปลี่ยนหนี้บางรายการระยะสั้นเป็นระยะยาว หรือเปลี่ยนหนี้เป็นทุน หรือเปลี่ยนหุ้นกู้บางชนิดมาเป็นหุ้นกู้ประเภทจ่ายดอกเบี้ยเมื่อมีรายได้ (Income Bond) ซึ่งถือว่าคล้ายกับหุ้นทุน คือถ้ากิจการไม่มีรายได้ก็ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย ได้ไม่ผิดข้อกำหนด การปรับโครงสร้างหนี้ใหม่นี้มีส่วนทำให้โครงสร้างเงินทุนของกิจการเปลี่ยนไป

ในอีกกรณีหนึ่งที่มีการปรับโครงสร้างหนี้และเงินทุน จะเกิดขึ้นแม้ว่ากิจการลูกหนี้จะโดนบรรดาเจ้าหนี้ฟ้องล้มละลาย คือในกรณีที่เจ้าหนี้พิทักษ์ทรัพย์ที่เข้ามาจัดประนอมหนี้ ระหว่างบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายกิจการลูกหนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่ากิจการลูกหนี้มีมูลค่าที่สามารถดำเนินการต่อไป (Going-concern Value) สูงกว่ามูลค่าเมื่อเลิกกิจการ (Liquidation Value) ก็อาจเสนอแผน

ปรับโครงสร้างหนี้และเงินทุนใหม่ หากแผนนี้ได้รับความเห็นชอบจากบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายกิจการก็สามารถดำรงอยู่ได้ต่อไป ทั้งนี้การปรับโครงสร้างหนี้ควรจะต้องการความยุติธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและการแก้ไขปัญหาคำนี้จึงกิจการมีความเป็นไปได้ในระดับสูงที่ประสบความสำเร็จ และมีกำไรในอนาคต (Fair and Feasible Reorganization) การปรับโครงสร้างหนี้และทุนที่พิจารณาปรับลดหนี้ตามหลักการจ่ายชำระหนี้ตามลำดับก่อนหลัง (Absolute Priority) และการปรับโครงสร้างหนี้และทุน ที่พิจารณาปรับลดหนี้จากการพิจารณาขอดหนี้แต่ละราย (Relative Priority) ข้อแตกต่างของวิธีปรับลดหนี้ทั้งสองแบบนี้คือ การพิจารณาขอดหนี้แต่ละรายนั้น หนี้ที่มีหลักประกันและไม่มีหลักประกัน อาจจะได้รับชำระหนี้พอๆ กันได้ การพิจารณาจะดูจากรายการหนี้ตามลำดับสิทธิก่อนหลังเหมือนกัน แต่การได้รับชำระหนี้ไม่ได้หมายความว่าหนี้ที่อยู่ในลำดับรองๆ จะต้องได้รับชำระหนี้ย่อยเสมอไป ซึ่งถ้าเป็นวิธีพิจารณาตามลำดับก่อนหลังต้องให้หนี้ที่มีสิทธิในลำดับต้นได้รับส่วนแบ่งชำระเต็มทีก่อน หนี้ลำดับรองจึงมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งชำระหนี้

การชำระบัญชีเลิกกิจการ

เมื่อกิจการไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ก็ถึงเวลาเลิกกิจการ การเลิกกิจการมี 2 แบบคือ เลิกกิจการโดยสมัครใจ เจ้าหนี้และกิจการลูกหนี้สามารถตกลงกันเรื่องการชำระหนี้ได้และยินยอมเลิกกิจการ กับอีกแบบหนึ่ง เจ้าหนี้และกิจการลูกหนี้ไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องการชำระหนี้ เจ้าหนี้จึงยื่นฟ้องกิจการลูกหนี้ให้ล้มละลาย ซึ่งทำให้กิจการต้องเลิกไปโดยปริยายเมื่อศาลสั่งให้ล้มละลาย เท่ากับเป็นการเลิกกิจการโดยไม่สมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นการเลิกกิจการแบบไหนก็ตาม จะต้องมีการแต่งตั้งบุคคลเข้ามาดูแลสินทรัพย์เพื่อทำการชำระบัญชี ซึ่งอาจเป็นผู้ชำระบัญชีของกิจการหรือเจ้าหน้าที่พิทักษ์ในกรณีอยู่ในความรับผิดชอบของศาลบุคคลดังกล่าวจะทำหน้าที่ชำระบัญชีของกิจการและนำสินทรัพย์ออกขายทอดตลาดเพื่อนำมาชำระหนี้ให้บรรดาเจ้าหนี้ตามลำดับก่อนหลังในสิทธิเรียกร้อง เงินที่ได้จากการชำระบัญชีจะถูกจัดสรรตามลำดับที่กำหนดในพระราชบัญญัติล้มละลายซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. จ่ายชำระค่าใช้จ่ายทางศาลและค่าธรรมเนียมต่างๆก่อน (ถ้ามี)
2. จ่ายชำระค่าใช้จ่ายค้างจ่าย เช่น ค่าภาษีค้างจ่าย, เงินเดือนค้างจ่าย เป็นต้น
3. จ่ายชำระหนี้ที่มีหลักประกันชั้นหนึ่ง
4. จ่ายชำระหนี้ที่มีหลักประกันชั้นรอง
5. หนี้อื่นๆตามลำดับ ได้แก่ เจ้าหนี้การค้า ตัวจ่าย เงินกู้ธนาคาร หนี้ไม่มีหลักประกันอื่นๆ

6. หุ้นบุริมสิทธิ

7. หุ้นสามัญ

โดยที่เจ้าหนี้ลำดับต้นจะต้องได้รับชำระเต็มจำนวนก่อน และถ้ามีเงินเหลือจึงจะนำมาชำระให้เจ้าหนี้ลำดับรองตามสัดส่วนต่อไป ซึ่งหุ้นบุริมสิทธิ และหุ้นสามัญอาจไม่ได้รับชำระหนี้คืนถ้าเงินที่เหลือชำระให้เงินกู้ธนาคารแล้วยังไม่ครบจำนวน เงินหมดก่อน หนี้ไม่มีหลักประกันก็จะไม่ได้รับชำระ

1.3 วิธีการจัดการกับหนี้ที่มีปัญหา

หากสถาบันการเงินพบว่าสินเชื่อกำลังมีปัญหา สถาบันการเงินจำเป็นต้องมีแผนดำเนินการเพื่อให้ลูกหนี้ชำระเงินโดยเร็ว วิธีการจัดการกับหนี้ที่มีปัญหามีหลายวิธีขึ้นอยู่กับความเร็วหรือช้าของการพบปัญหาความรุนแรงของปัญหา บ่อยครั้งที่หนี้ที่มีปัญหาได้รับการแก้ไขโดยการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการและตารางการชำระคืนให้แก่ลูกค้าใหม่สถาบันการเงินจะมีวิธีการปรับปรุงหนี้เช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งทางการเงินของสถาบันการเงินนั้น หากสถาบันการเงินที่มีเงินทุนมั่นคงและมีผลกำไรต่อเนื่องยาวนาน อาจจะเต็มใจที่จะรักษาลูกหนี้รายนั้นไว้ แต่หากสถาบันการเงินที่มีโครงสร้างทางการเงินไม่มั่นคงนัก อาจจะต้องการชำระหนี้บัญชีโดยตัดหนี้สูญมากกว่า และหากหลักประกันยังคงมีมูลค่าเพียงพอ สถาบันการเงินก็ยินยอมปรับปรุงหนี้ให้กับลูกหนี้มากกว่าที่จะขายสินทรัพย์นั้นออกไป โดยวิธีการที่สถาบันการเงินใช้ในการจัดการหนี้ที่มีปัญหานั้นมีหลายวิธี ดังนี้

1) การปรับปรุงหนี้ (Workout)

เป็นความร่วมมือของฝ่ายสถาบันการเงินเจ้าหนี้และลูกหนี้ ที่จะดำเนินการเจรจาหาแนวทางเพื่อให้ภาระหนี้ได้รับชำระ การแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาด้วยการปรับปรุงหนี้มีหลายวิธี เช่น กำหนดข้อห้ามการดำเนินกิจการบางอย่าง เช่น ห้ามลงทุนในเครื่องจักรหรือโรงงานเพิ่ม ลดค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น การปลดพนักงาน หรือการลดเงินเดือนค่าจ้าง ในบางครั้งสถาบันการเงินเจ้าหนี้อาจเข้าไปร่วมบริหารในกิจการของลูกหนี้ โดยควบคุมดูแลด้านการบัญชีและการเงินเป็นหลักการแก้ไขหนี้ วิธีนี้มีข้อดีสำหรับลูกหนี้คือ ยังคงรักษาความเป็นเจ้าของกิจการและยังมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

ที่ใช้ในการดำเนินงาน กิจการยังคงดำเนินอยู่ด้วยความหวังว่าจะมีกระแสเงินสดไหลเข้ามา นอกจากนี้แล้วยังปลอดภัยจากการแทรกแซงทางกฎหมายอีกด้วย

2) การขายทรัพย์สิน (Liquidation)

เป็นกระบวนการในการเปลี่ยนทรัพย์สินไปเป็นเงินสด เพื่อชำระหนี้สินแก่ธนาคาร โดยทั่วไปการขายทรัพย์สินจะเกิดขึ้นเมื่อการปรับปรุงหนี้ไม่ประสบความสำเร็จ หรือเมื่อเห็นว่าลูกหนี้ขาดความตั้งใจที่ชำระหนี้คืนอย่างชัดเจน มีการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ ถูกฟ้องล้มละลายเงื่อนไขของการชำระหนี้ไม่มีความเป็นไปได้หรือไม่มีความสามารถในการชำระหนี้แม้ว่าการขายทรัพย์สินจะเป็นวิธีการที่ทำให้สถาบันการเงินได้รับชำระเร็วที่สุด แต่ก็มีความยุ่งยาก เมื่อสถาบันการเงินได้ยึดทรัพย์สินเป็นของตนเองและต้องการเปลี่ยนเป็นเงินสด ซึ่งอาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันที จะต้องขึ้นอยู่กับสถานะของตลาด และรวมถึงอุปสงค์ของสินค้าในช่วงเวลานั้นด้วย

3) การฟ้องล้มละลาย (Bankruptcy)

เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้อื่นเห็นว่า การได้รับชำระหนี้จากการขายทรัพย์สินไม่มีความเป็นไปได้ และในบางครั้งที่เจ้าหนี้บางรายไม่พอใจกับข้อตกลงในการปรับปรุงหนี้ หรือเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้ปฏิเสธที่จะร่วมแก้ไขปัญหานี้

1.4 แนวคิดในการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์

บริษัทบริหารสินทรัพย์ Asset Management Companies (AMC)

บริษัทบริหารสินทรัพย์ Asset Management Companies (AMC) เป็นหน่วยงานที่รับซื้อสินทรัพย์หรือหนี้เสียของสถาบันการเงินที่มีปัญหาหนี้เสียอยู่ในเกณฑ์สูง โดยบริษัทบริหารสินทรัพย์ อาจจะเป็นเจ้าของหรือก่อตั้งโดยรัฐบาลหรือเอกชนก็ได้ในกรณีที่สถาบันการเงินมีหนี้สงสัยเป็นจำนวนมาก หน่วยงานนี้มักจะแยกออกจากสถาบันการเงินนั้นอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามในกรณีอื่น บริษัทบริหารสินทรัพย์อาจเป็นบริษัทในเครือหรือเพียงหน่วยงานหนึ่ง (Division) ของสถาบันการเงินที่มีปัญหาหนี้เสียได้เช่นกัน แต่ไม่ว่าจะมีโครงสร้างขององค์กรเป็นเช่นไร บริษัทบริหารสินทรัพย์มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือการแปลงสินเชื่อที่มีปัญหาเป็นสินทรัพย์และทำการปรับปรุงสิน

ทรัพย์เหล่านั้น (Restructure) แล้วจึงทำการขายสินทรัพย์เหล่านั้นออกไปให้ได้มูลค่าสุทธิสูงสุดหลังหักต้นทุนการดำเนินการและต้นทุนทางการเงินออกแล้ว

ประเภทของบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC)

บริษัทบริหารสินทรัพย์ ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญและได้รับความนิยมนอย่างมากในการแก้ปัญหาจากความเสียหายในภาคการเงินที่มีอาจประเมินค่าได้ของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ เช่นอินโดนีเซีย มาเลเซีย และเกาหลีใต้ รวมทั้งประเทศในแถบทวีปแอฟริกา ประเทศเหล่านี้ล้วนจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ขึ้นเพียงแห่งเดียวนี้ มักก่อตั้งโดยรัฐบาลหรือองค์กรอิสระที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เราเรียกบริษัทบริหารสินทรัพย์ ในลักษณะดังกล่าวว่า บริษัทบริหารสินทรัพย์แบบรวมศูนย์ (Centralized AMC) ส่วนบริษัทบริหารสินทรัพย์อีกลักษณะหนึ่งที่ประเทศไทยใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอยู่ในปัจจุบันคือบริษัทบริหารสินทรัพย์แบบกระจายศูนย์ (Decentralized AMC) ซึ่งจัดตั้งโดยธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินแต่ละแห่ง เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง AMC ทั้งสอง ประเภท มีลักษณะดังนี้

บริษัทบริหารสินทรัพย์แบบกระจายศูนย์ (Decentralized AMC)

เป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นโดยธนาคารหรือสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของตนเอง ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วถือเป็นแนวทางที่เหมาะสม ธนาคารหรือสถาบันการเงินควรมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของตนเอง เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเกิดจากความผิดพลาดในการดำเนินงานของตนเอง นอกจากนี้ธนาคารยังมีข้อมูลของลูกค้าในแต่ละรายเป็นอย่างดี การปล่อยให้ธนาคารและสถาบันการเงินแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะช่วยให้เกิดความรอบคอบในการดำเนินงานในอนาคต มีการตรวจสอบมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ แต่วิธีการดังกล่าวอาจแก้ปัญหาในภาคเศรษฐกิจโดยรวมได้ช้าและไม่ทันการณ์ ส่งผลเสียต่อภาคการเงินของประเทศ และอาจลุกลามไปยังภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ด้วยดังเช่นประเทศไทยในปัจจุบัน

ในทางปฏิบัติอาจกระทำได้โดยการจัดตั้งหน่วยงานหนึ่ง (Bad Bank) ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการแก้ปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ เพิ่มมูลค่าของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพเหล่านี้ให้ได้มากที่สุด และสร้างแรงจูงใจในการปรับปรุงโครงสร้างภาคเอกชน โดยทำการระดมทุนต่างหากจากธนาคาร อย่างไรก็ตามแนวทางดังกล่าวอาจเป็นช่องทางให้ธนาคารพาณิชย์สร้างภาพลวงตา คบแต่งตัวเลข

ทางบัญชีโดยการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพในราคาเต็ม (Book Value) แทนที่จะเป็นราคาตลาด (Market Value)

บริษัทบริหารสินทรัพย์แบบรวมศูนย์ (Centralized AMC)

บริษัทบริหารสินทรัพย์ แบบรวมศูนย์หรือ AMC แห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพียงแห่งเดียว โดยส่วนใหญ่ ดำเนินการโดยรัฐบาลเนื่องจากไม่มีเอกชนรายใดกล้าเสี่ยงและมีเงินทุนมากเพียงพอ มีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งแก้ปัญหาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพในภาคการเงิน โดยการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพจากธนาคารแต่ละแห่ง มาสู่บริษัทบริหารสินทรัพย์กลาง แล้วบริหารจัดการเพื่อขายต่อเพื่อให้เกิดมูลค่าสูงสุด การแก้ปัญหาดังกล่าวจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เนื่องจากจัดตั้งขึ้นเพียงแห่งเดียว ถือเป็นแหล่งรวมผู้มีทักษะความรู้ความชำนาญ เกิดการประหยัดต่อขนาดในการบริหารจัดการ การรวมสินทรัพย์จำนวนมากไว้ที่หน่วยงานเดียวก่อให้เกิดอำนาจต่อรองกับลูกหนี้ซึ่งเป็นรายย่อย การให้ความช่วยเหลือโดยให้อำนาจพิเศษทางกฎหมาย ซึ่งจะสามารถเร่งแก้ปัญหาในภาคเศรษฐกิจภาคหนึ่งภาคใด พร้อมทั้งจัดลำดับการแก้ปัญหาในแต่ละภาคได้ง่าย

วัตถุประสงค์ของบริษัทบริหารสินทรัพย์

1. บริษัทบริหารสินทรัพย์กลางที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเร่งรัดการจำแนก จัดลำดับชั้นสินทรัพย์ และกำจัดหนี้เสียออกจากบัญชีของธนาคารพาณิชย์ (Rapid Asset Disposition Vehicle) ถือเป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น มีวัตถุประสงค์เพียงไม่กี่ประการ
2. บริษัทบริหารสินทรัพย์กลางที่จัดตั้งขึ้น เพื่อปรับโครงสร้างในระยะยาวของภาคเอกชน(Corporate Restructuring Vehicle) ซึ่งมีกรอบในการดำเนินงานที่กว้างกว่าประเภทแรก กล่าวคือ อาจให้การช่วยเหลือลูกหนี้ในด้านสภาพคล่อง การให้เงินกู้เพิ่มเติม ความรู้ เทคโนโลยีและวิทยาการจัดการในการดำเนินธุรกิจ ช่วยให้ภาคธุรกิจสามารถปรับ โครงสร้างหนี้ได้อย่างแท้จริง

เงินทุน

การจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์แบบรวมศูนย์ (Centralized AMC) ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาล รัฐบาลหรือทางการของประเทศเหล่านั้นล้วนเป็นผู้ดำเนินการ ภายใต้การกำกับดูแลและคัดเลือกธนาคารที่ควรได้รับการช่วยเหลือ รวมทั้งการสนับสนุนเงินทุนเพื่อรับซื้อหนี้เสียเหล่านั้นด้วย กรณีบริษัทบริหารสินทรัพย์แบบกระจายศูนย์ (Decentralized AMC) ส่วนใหญ่จะใช้เงินทุนจากบริษัทแม่ ซึ่งก็คือสถาบันการเงินที่จะโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ และบริษัทบริหารสินทรัพย์ยังสามารถหาเงินทุนเพิ่มได้อีก อาทิเช่นการออกหลักทรัพย์หรือให้กู้ยืมเงิน รัฐบาลอาจออกพันธบัตร หรือการค้ำประกันหุ้นกู้ภาคเอกชน หรือการสนับสนุนให้นักลงทุนเข้ามาร่วมลงทุน

ราคาซื้อขายสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ

การขายสินทรัพย์ของสถาบันการเงินให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์มี 2 ราคา คือ ใช้ราคายุติธรรม (Fair Value) และราคาตามบัญชี (Book Value) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับมูลค่าหลักประกัน คุณภาพของสินทรัพย์และข้อตกลงระหว่างสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์

วิธีการชำระราคา

การชำระราคาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ สามารถกระทำได้ทั้งการชำระเป็นเงินสด ตัวสัญญาใช้เงิน หรือพันธบัตร ขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินต่อบริษัทบริหารสินทรัพย์นั้นๆ

มาตรการทางด้านกฎหมายและภาษีที่เกี่ยวข้อง

การยินยอมโอนสินทรัพย์หรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่โอนมายังบริษัทบริหารสินทรัพย์ ของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน โดยเฉพาะมาตรการทางด้านภาษีเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจให้สถาบันการเงินยินยอมโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมายังบริษัทบริหารสินทรัพย์ เช่น การยกเว้นภาษีการโอนสินทรัพย์กรณีการปรับโครงสร้างหนี้ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่บริษัทบริหารสินทรัพย์การลดค่าธรรมเนียมการโอนและจดทะเบียนจำนอง อสังหาริมทรัพย์

ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของ บริษัทบริหารสินทรัพย์

ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพแบ่งออกเป็น 4 ทฤษฎี ได้แก่

- 2.1 ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน (จินดา : 2540, Brigham Ehrhardt :2002)
 - 2.2 ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ทางราคา และทางเทคนิค (Forrel :1957)
 - 2.3 ทฤษฎีการประหยัดจากขนาด (Forrel :1957)
 - 2.4 ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพ X – Efficiency (Leibenstein :1967)
- โดยแต่ละทฤษฎีมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

จินดา ชันทอง (2540) และ Brigham Ehrhardt (2002) สรุปอัตราส่วนทางการเงินไว้ดังนี้
อัตราส่วน แสดงถึงความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ ระหว่างข้อมูลหนึ่งกับอีกข้อมูลหนึ่ง โดยอัตราส่วนทางการเงิน อาจเป็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆในงบกำไรขาดทุน หรือระหว่างข้อมูลทั้งสองงบก็ได้ ทั้งนี้ข้อมูลที่น่ามาศึกษาอัตราส่วนต้องเป็นข้อมูลที่สำคัญและมีความสัมพันธ์ที่เข้าใจได้ จึงทำให้อัตราส่วนเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์

อัตราส่วนต่างๆเป็นการบอกอาการของสภาพปัญหา และเมื่อวิเคราะห์อัตราส่วนในระดับหนึ่งแล้ว อัตราส่วนยังช่วยชี้แนวทางที่ผู้วิเคราะห์ควรเข้าไปสำรวจอย่างลึกซึ้งต่อไป การวิเคราะห์อัตราส่วนสามารถแสดงความสัมพันธ์ และการเปรียบเทียบสภาพการณ์ต่างๆ ตลอดจนแสดงถึงแนวโน้มที่ไม่สามารถพบได้โดยการตรวจสอบข้อมูลที่ละส่วน

อัตราส่วนต่างๆ สามารถจำแนกได้แต่ละกลุ่มดังนี้

1. อัตราส่วนวัดสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความคล่องตัวในการดำเนินงานของกิจการ หมายถึง ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้สินเมื่อถึงกำหนดได้และจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่างๆ ที่เกิดขึ้น อัตราส่วนนี้ยังแสดงถึงความสามารถในการกู้ยืมระยะสั้นและความเสี่ยงระยะสั้น ของผู้ให้สินเชื่อ (Short-term Risk) อัตราส่วนที่นิยมนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงความคล่องตัวคือ

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio) เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ หรือความสามารถในการที่จะก่อหนี้สินระยะสั้น เป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินระยะสั้น

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}}$$

อัตราส่วนทรัพย์สินคล่องตัว (Quick Ratio) เป็นอัตราส่วนที่คล้ายกับอัตราส่วนทุนหมุนเวียน คือใช้สินทรัพย์หมุนเวียนเปรียบเทียบกับหนี้สินระยะสั้น แต่ในการคำนวณสินทรัพย์หมุนเวียนนั้นรวมแต่สินทรัพย์ที่ถือว่าเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายรวดเร็ว เรียกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว (Quick Assets) กล่าวคือไม่รวมสินค้าคงเหลือ เพราะถือว่าสินค้าคงเหลือหากออกจำหน่ายทันที ทั้งหมดก็อาจได้ราคาไม่ดี นอกจากนั้นถ้าขายเชื่อก็ต้องรอให้ลูกหนี้ชำระเงินด้วยคือแปรเป็นเงินสดได้ไม่คล่องตัว

$$\text{สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}}$$

2. อัตราส่วนวัดการบริหารสินทรัพย์ (Asset Management Ratio) อัตราส่วนที่นิยมนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ ได้แก่

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้า (Inventory Turnover Ratio) เป็นการวัดความสามารถในการขายสินค้าต่อปีว่าสามารถขายในจำนวนกี่เท่าของสินค้าคงคลัง

$$\text{อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้า} = \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินค้าคงคลัง}}$$

อัตราส่วนระยะเวลาเรียกเก็บเงิน (Days Sales Outstanding) เป็นการวัดระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บเงินหลังจากการขายสินค้าไปแล้ว

$$\text{อัตราส่วนระยะเวลาเรียกเก็บเงิน} = \frac{\text{ลูกหนี้การค้า}}{\text{ยอดขายต่อปี/360}}$$

อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets Turnover Ratio) เป็นการวัดประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ถาวรในการสร้างรายได้

$$\text{อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์ถาวร}}$$

อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Assets Turnover Ratio) เป็นการวัดประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดในการสร้างรายได้

$$\text{อัตราส่วนหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

3. อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) อัตราส่วนที่นิยมนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงความสามารถในการทำกำไร ได้แก่

อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Profit Margin on Sales) เป็นการวัดสัดส่วนของกำไรต่อยอดขาย

$$\text{อัตราส่วนกำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}}$$

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Total Assets) อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นผลตอบแทนที่ได้จากการใช้สินทรัพย์ว่า ได้ผลตอบแทนเพียงพอหรือไม่ เป็นการวัดสัดส่วนของกำไรต่อสินทรัพย์ทั้งหมด

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

อัตราส่วนผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น (Ret) อัตราส่วนนี้เป็นการวัดผลตอบแทนต่อเจ้าของหรือผู้ถือหุ้น คือผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้น โดยเฉพาะแสดงให้เห็นความสามารถของฝ่ายบริหารที่จัดใช้สินทรัพย์ให้มีประโยชน์ให้มากที่สุดและกู้เงินจาก

บุคคลภายนอกมาใช้ในการดำเนินงานให้ได้ประโยชน์มากกว่าดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายไปเป็นการวัดสัดส่วนของกำไรต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

4. อัตราส่วนการบริหารหนี้สิน เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงนโยบายทางการเงินของกิจการเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของเงินทุน (Capital Structure) รวมถึงความสามารถในการกู้ยืมระยะยาวของกิจการ อัตราส่วนที่นิยมนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงการบริหารหนี้สิน ได้แก่

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Debt Ratio) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ จะชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างเงินทุนของกิจการมีส่วนของหนี้สิน โดยเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมดมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้หากสัดส่วนของหนี้สินยิ่งสูงขึ้น โดยเปรียบเทียบกับสินทรัพย์กิจการยังมีความเสี่ยงทางการเงินยิ่งสูงขึ้น โดยเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ กิจการยังมีความเสี่ยงทางการเงินสูง นั่นคือเมื่อเกิดการผันผวนของยอดขายและกำไรจากการดำเนินงาน กำไรสุทธิจะยิ่งมีความผันผวนมาก อีกทั้งกิจการจะมีโอกาสสูงที่จะไม่สามารถจ่ายชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยได้ตามกำหนด

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์} = \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Time Interest Earn) จะแสดงว่ากิจการสามารถหากำไรได้เป็นกี่เท่าของดอกเบี้ย ซึ่งจำเป็นต้องจ่ายเมื่อครบกำหนดจ่าย ซึ่งบอกลถึงความสามารถจ่ายดอกเบี้ยนั่นเอง เป็นการวัดรายได้ก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี (EBIT) ว่าสามารถชำระดอกเบี้ยเงินกู้ได้เป็นจำนวนกี่เท่า

$$\text{อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย} = \frac{\text{กำไรก่อนหักภาษีและดอกเบี้ย}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$$

2.2 ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ทางราคา และทางเทคนิค

แนวคิด Forrel (1957) เป็นที่นิยมมากในการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน เพราะเป็นวิธีที่ให้ความสนใจในพฤติกรรมที่เหมาะสมของ Firm โดยแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดแนวทางในการศึกษาประสิทธิภาพเป็น 4 แนวทางด้วยกัน ได้แก่ Data Envelopment Analysis (DEA), The Stochastic Frontier (SFA), Thick Frontier Approach (TFA), และ Distribution – Free Approach (DFA) ซึ่งแต่ละวิธีมีแนวคิดที่แตกต่างกัน โดย DEA เป็นวิธีเดียวที่ใช้วิธี Non – Parametric ส่วนอีก 3 แนวคิดจะใช้วิธี Parametric

Farrell (1957) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ทางราคา และทางเทคนิคไว้ โดยการพิจารณาแบบจำลองอย่างง่ายโดยที่แบบจำลองนั้นมีปัจจัยการผลิตอยู่ 2 ชนิด คือ x_1 และ x_2 และผลผลิตอยู่ 1 ชนิด คือ Y (แนวความคิดนี้สามารถที่จะขยายออกไปสู่กรณีที่มีมิติมากกว่านี้ได้) และให้เส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่กำหนดมาให้ เส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) นี้ (เส้น WW' ในภาพที่ 2.2) แสดงถึงความเป็นไปได้ในทางเทคนิคสำหรับการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และจุดที่อยู่บนเส้นนี้ เรียกว่าเป็นจุดที่มีประสิทธิภาพ ความหมายของเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพนี้ สามารถจะกล่าวได้ดังนี้คือ เส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) คือ เส้นผลผลิตเท่ากัน (Isoquant) ที่มีระดับของผลผลิตเท่ากันในระดับหนึ่งหน่วยตลอดเส้น และคำว่ามีประสิทธิภาพ ในกรณีของเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ก็คือ ในการผลิตผลผลิตหนึ่งหน่วยนั้น ทุกจุดบนเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) นี้ จะใช้ปัจจัยการผลิตทั้ง x_1 และ x_2 ในระดับที่ต่ำที่สุดแล้วนั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ณ ระดับ x_1 ที่กำหนดให้ในการผลิตผลผลิต 1 หน่วย เราจะมีการใช้ x_2 เป็นจำนวนน้อยที่สุดนั่นเอง ที่นี้เราลองพิจารณากระบวนการผลิตจริงๆ ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิต ณ จุด P ในการผลิตหนึ่งหน่วยของผลผลิต (ในภาพที่ 2.2) จากรูปปรากฏว่าจุดนี้จะเป็นจุดที่แสดงกระบวนการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency) นั้น จะวัดโดยอัตราส่วน OQ / OP โปรดสังเกตว่าอัตราส่วนนี้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ดังนั้นอัตรา เช่น 0.78 จะหมายความว่าประสิทธิภาพนั้น มีเท่ากับ ร้อยละ 78 และสมมติว่า จุด P มาทับจุด Q ที่จุด Q ที่อยู่บนเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) อัตราส่วนนี้ ก็จะมีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งหมายความว่า กระบวนการผลิตนั้นหรือหน่วยการผลิตนั้นมีประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 100 นั่นคือ มีประสิทธิภาพที่สุด และถ้าหากจุด P อยู่ห่างไกลออกไปจากเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) เท่าใด อัตราส่วนนั้นก็จะเป็นใกล้ศูนย์ (0) มากขึ้นเท่านั้นก็หมายถึงการมีประสิทธิภาพลดลง

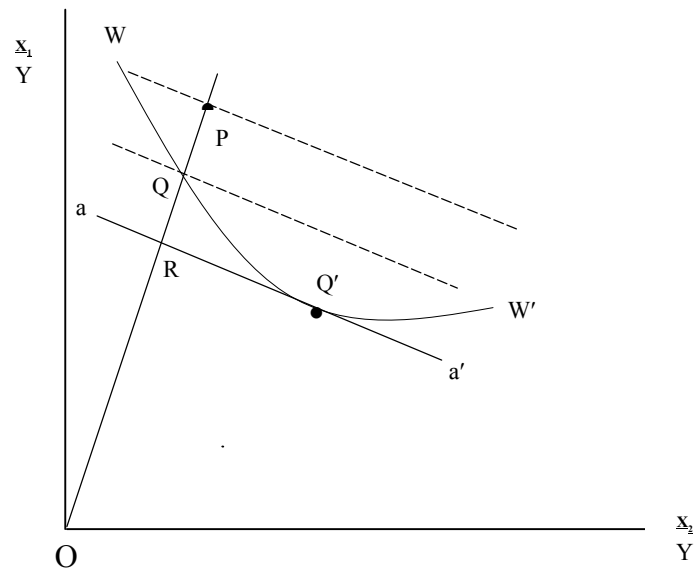
อย่างไรก็ตามในขณะที่จุดบางจุด เช่น Q อาจจะมีประสิทธิภาพทางด้านเทคนิค แต่ก็ปรากฏดังในรูปได้อย่างชัดเจนว่าจุดนี้ไม่ใช่จุดที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตในสัดส่วนที่ดีในเชิงเศรษฐศาสตร์ ถ้าสมมุติให้อัตราส่วนของราคา (หมายถึงราคาสัมพัทธ์) ปัจจัยการผลิตนั้นแทนด้วยความลาดชัน (Slope) ของเส้น aa' ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมที่สุดตามอัตราส่วนของราคาดังกล่าวก็จะเป็น ณ จุด Q' และประสิทธิภาพทางราคา (Price Efficiency) ตามแนวคิดของ Farrell ณ จุด Q ก็จะเท่ากับ OR / OQ แต่เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์หรือประสิทธิภาพโดยรวม (Overall or Economic Efficiency) ของจุด P Farrell ก็จะทำให้เท่ากับ OR / OP ซึ่งอัตราส่วนนี้เมื่อพิจารณาโดยละเอียดจะมีค่าเท่ากับผลคูณของประสิทธิภาพทางเทคนิคกับประสิทธิภาพทางราคนั้นคือ $(OQ / OP) \times (OR / OQ)$ โปรดสังเกตว่าการวัดประสิทธิภาพทางราคาและทางเศรษฐศาสตร์ ความจริงก็คือ เป็นเรื่องของการเปรียบเทียบกันทางด้านต้นทุนนั่นเอง เส้นราคา (Price Line) aa' ก็คือเส้นรายจ่ายรวมต่อหนึ่งหน่วยของผลผลิตนั่นเอง โดยที่ความลาดชัน (Slope) ก็คืออัตราส่วนส่วนกลับของราคาปัจจัยการผลิตที่กำหนดให้ เส้นที่ขนานกันกับเส้น aa' ผ่านจุด Q และ P ก็คือ เส้นที่แสดงถึงค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของผลผลิตที่สูงขึ้นนั่นเอง ดังนั้นอัตราส่วนของประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอัตราส่วนของประสิทธิภาพ ทั้งหมดนั้น ก็จะมีค่าเท่ากับอัตราส่วนของต้นทุนเฉลี่ยในการผลิต ณ จุด Q' กับต้นทุนเฉลี่ยในการผลิต ณ จุด P

การหาเส้นผลผลิตเท่ากับหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพ

ในการหาค่าเส้นผลผลิตเท่ากับหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพนั้นเราจะต้องมีข้อมูลของหน่วย การผลิตต่างๆ ภายในอุตสาหกรรมนั้นๆ ดังที่แสดงในภาพที่ 4 ทุกๆ จุด ในภาพที่ 2.3 คือ จุดที่แสดงถึงการใช้ปัจจัยการผลิต x_1 และปัจจัยการผลิต x_2 ในการผลิตผลผลิต (Y_1) 1 หน่วย เพราะฉะนั้นแกนตั้งก็คือ จำนวนปัจจัยการผลิตชนิดที่ 1 หารด้วยผลผลิตทั้งหมด (Y) ซึ่งจะได้ อัตราส่วน x_1 / Y ซึ่งก็คือ ปริมาณปัจจัยการผลิตชนิดที่ 1 ที่ใช้ในการผลิตผลผลิต 1 หน่วยนั่นเอง ในทำนองเดียวกัน สำหรับแกนนอน ก็คือ จำนวนปัจจัยการผลิตชนิดที่ 2 หารด้วยผลผลิตทั้งหมด (Y) ซึ่งจะได้ อัตราส่วน x_2 / Y ซึ่งก็คือปริมาณปัจจัยการผลิตชนิดที่ 2 ที่ใช้ในการผลิตผลผลิตหนึ่งหน่วยนั่นเอง เพราะฉะนั้นทุกๆ จุด ในภาพที่ 4 ก็คือ ปริมาณของปัจจัยการผลิตชนิดที่ 1 และชนิดที่ 2 ที่หน่วยการผลิต (Firm) แต่ละหน่วยใช้ในการผลิตผลผลิต 1 หน่วย จะเห็นได้ว่าหน่วยการผลิตแต่ละหน่วยมีการใช้ปัจจัยการผลิตชนิดที่ 1 และ 2 ในปริมาณที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technical Efficiency) ที่แตกต่างกัน เส้นห่อหุ้ม (Envelope) ในรูปนี้ก็คือ เส้น ww' ก็จะเป็นเส้นผลผลิตเท่ากับหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่ข้อมูลมีอยู่ ในการหาเส้นห่อหุ้ม (Envelope) นั้น จะออกมาในลักษณะที่ว่าเส้นนั้นจะต้องเข้าหาจุดกำเนิด (Origin)

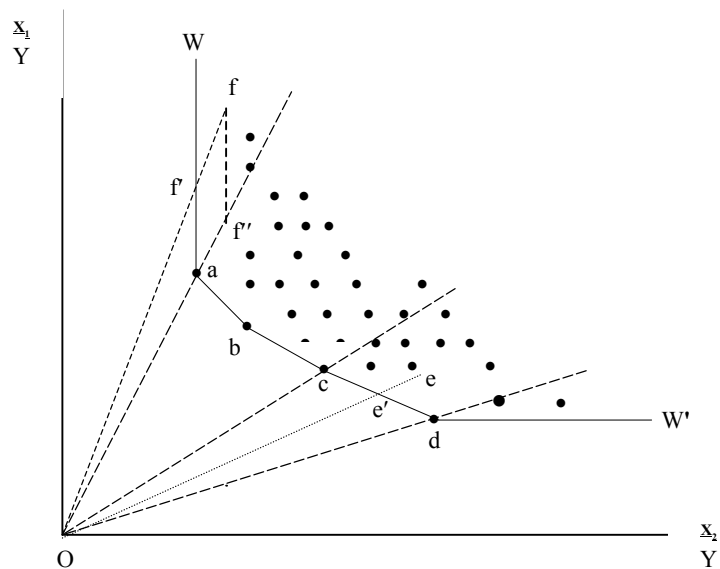
สมมุติว่าเราพิจารณาจุด a และจุด d ถ้าไม่มีจุด b และ c เส้นทอหุ้ม (Envelope) ซึ่งก็คือ เส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ก็จะกลายเป็นเส้น $WadW'$ แต่เนื่องจากจุด c ซึ่งอยู่ใกล้จุด d มากที่สุด อยู่ต่ำกว่าเส้นตรง ad จุด c จึงถูกนับเข้ามาอยู่บนเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพ และเนื่องจากจุดถัดไปจากจุด c คือ จุด b นั้นอยู่ต่ำกว่าเส้นตรง ac จุด b จึงถูกนับเข้ามาอยู่บนเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพจึงกลายเป็นเส้น $WabcdW'$

สำหรับจุดที่ไม่ได้อยู่บนเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพก็จะอยู่เหนือเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพขึ้นไปซึ่งจุดเหล่านี้เราสามารถที่วัดประสิทธิภาพออกมาได้ โปรดสังเกตว่าเส้น $WabcdW'$ ซึ่งเป็นเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่วน Wa ของเส้นดังกล่าว ในรูปนี้จะขนานกับแกนตั้ง และส่วน dW' ในรูปนี้จะขนานกับเส้นแกนนอน สำหรับส่วน a b c d จะไม่ขนานกับแกนทั้งสองแต่ประการใด แต่จะมีลักษณะเว้าเข้าจุดกำเนิด (Origin) ถ้าเราลากเส้นจากจุดกำเนิด (Origin) ผ่านจุด a และ ให้อีกเส้นผ่านจุด d เราก็จะได้รูปกรวยซึ่งทับจุด O, a, d ขึ้นมา ประสิทธิภาพของหน่วยการผลิตที่อยู่เหนือเส้น a b c d และอยู่ภายในกรวยสามารถที่จะวัดออกมาได้ และไม่มี ความคลุมเครือหรือความขัดแย้งแต่อย่างใด เช่น ณ จุด e ประสิทธิภาพทางเทคนิคนั้นสามารถวัดได้จากอัตราส่วน Oe' / Oe



ภาพที่ 2.2 เส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพและการวัดประสิทธิภาพทางด้านเทคนิค ทางด้านราคา และทางด้านเศรษฐศาสตร์ (Technical, Price and Economic Efficiency)

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก Bressler and King (1970)



ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างที่สมมุติขึ้นมากเกี่ยวกับการประมาณค่าเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพในกรณีที่มีปัจจัยการผลิตสองชนิด

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก Bressler and King (1970)

อย่างไรก็ตามจุดที่อยู่นอกกรวยนี้แต่ยังคงอยู่ภายในเส้นห่อหุ้ม (Envelope) การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ใช้อัตราส่วนดังกล่าวจะได้ค่าที่ไม่กระจ่ายซึ่งอาจมีข้อโต้แย้งได้ เช่น การวัดประสิทธิภาพ ณ จุด f และจุด f'' ซึ่ง f'' นั้นขนานกับเส้น $f'a$ และขนานกับแกนตั้ง เราจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพทางเทคนิค ณ จุด f'' ที่วัดจากวิธีดังกล่าวข้างต้นจะมีค่าเท่ากับ Oa/Of'' และประสิทธิภาพทางเทคนิค ณ จุด f จะมีค่าเท่ากับ Of'/Of ซึ่งโดยวิธีทางเรขาคณิตเราจะเห็นได้ว่า อัตราส่วนทั้งสองนี้เท่ากัน ซึ่งหมายความว่าประสิทธิภาพทางเทคนิค (ซึ่งวัดโดยวิธีของ Farrell) ณ จุด f และ f'' จะมีค่าเท่ากัน อย่างไรก็ตาม ณ จุด f และจุด f'' ต่างก็ใช้ปัจจัยการผลิตชนิดที่ 2 เท่ากัน ในการผลิตผลผลิต 1 หน่วย แต่จุด f'' ใช้ปัจจัยการผลิตชนิดที่ 1 น้อยกว่าจุด f เท่ากับ f'' ในการผลิตผลผลิต 1 หน่วยนั้นแสดงว่า จุด f'' มีประสิทธิภาพทางเทคนิคดีกว่าจุด f ซึ่งขัดแย้งกับการเท่ากันของอัตราส่วนทั้งสองดังกล่าวข้างต้น เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การใช้อัตราส่วนดังกล่าว จะให้ผลของการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคที่ยังไม่กระจ่ายชัดและมีข้อโต้แย้งได้ ในกรณีที่ค่าสังเกตอยู่นอกกรวยแต่ยังคงอยู่ในเส้นห่อหุ้ม (Envelope)

อย่างไรก็ตาม คำว่า ประสิทธิภาพของ Farrell นั้นหมายถึงแต่เพียงว่าเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจริงที่มีประสิทธิภาพที่สุดจากตัวอย่างที่มีอยู่และการเพิ่มจำนวนตัวอย่างเข้าไป ก็อาจเป็นไปได้ว่าไม่ทำให้เส้นห่อหุ้ม (Envelope) เปลี่ยนไปหรืออาจทำให้เส้นรอบนอกเคลื่อนไปหาจุดกำเนิด (Origin) มากขึ้นก็ได้

2.3 ทฤษฎีการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale)

สิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์มักให้ความสนใจอยู่เสมอๆ ประการหนึ่งก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์และขนาดของการผลิตหรือการดำเนินงานนั่นเอง และเราก็คงทราบว่าประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์นั้นจะมีค่าเท่ากับอัตราส่วนส่วนกลับของต้นทุนการผลิตนั่นเอง โดยที่ต้นทุนเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด (ณ ราคาปัจจัยการผลิตที่กำหนดให้) ก็จะให้มีดัชนีเท่ากับ 100 ค่าสังเกตหรือหน่วยการผลิตที่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ที่สุดจะมีค่าดัชนีเท่ากับ 100 ซึ่งก็จะเป็นหน่วยการผลิตที่มีต้นทุนเฉลี่ยต่ำที่สุดนั่นเอง ดังนั้นจึงให้มีดัชนีของต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 100 เช่นกัน เพราะฉะนั้นหน่วยการผลิตหรือค่าสังเกตใดก็ตามที่มีดัชนีของประสิทธิภาพการผลิตเท่ากับ 50 ก็จะมีดัชนีของต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 200 ($1/2 = .50$ และส่วนกลับก็จะมีค่าเท่ากับ $2/1 = 2.00$) เป็นต้น

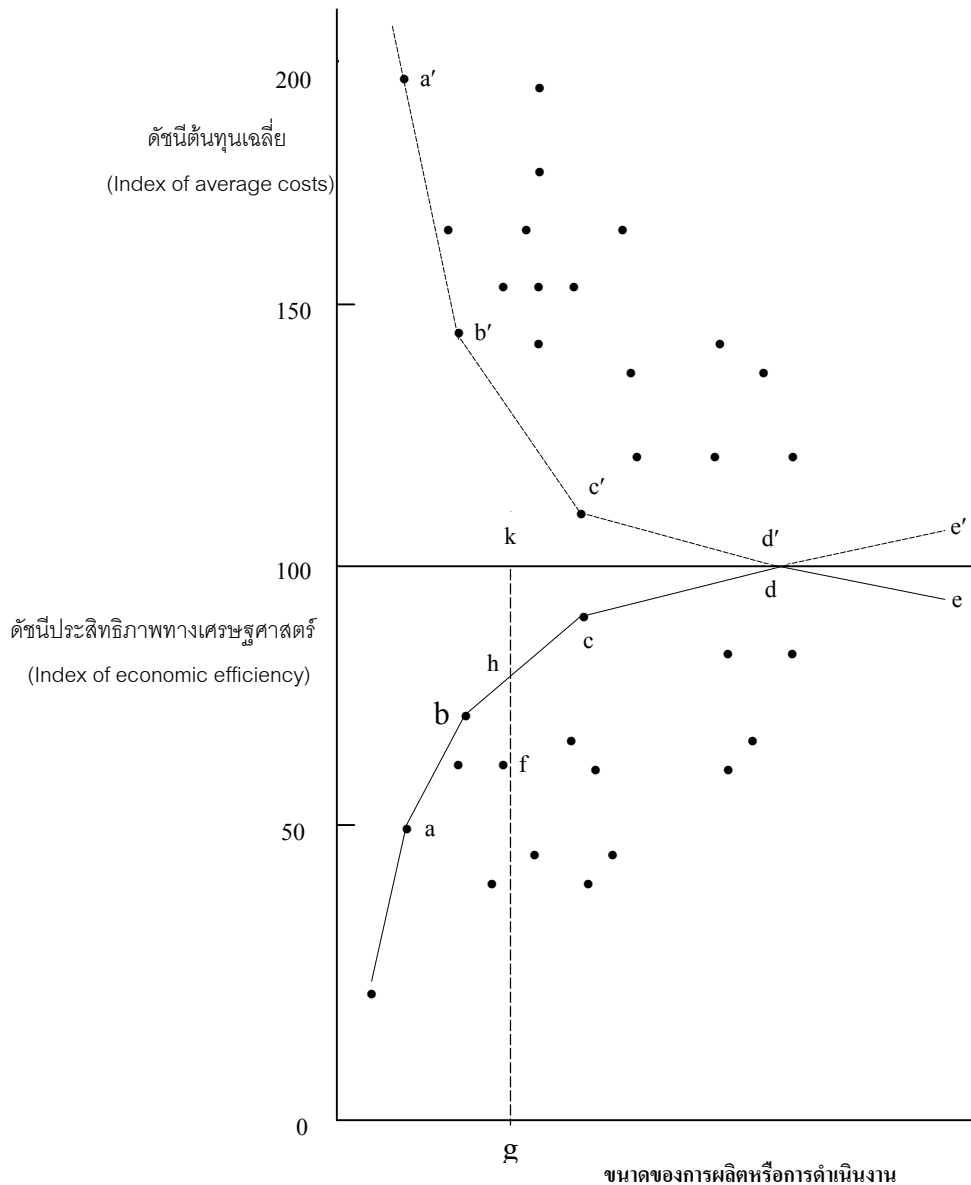
เมื่อหาประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ของหน่วยการผลิตหรือค่าสังเกตต่างๆ ได้แล้วก็นำมาพล็อตโดยให้สัมพันธ์กับขนาดของการดำเนินงานหรือขนาดของการผลิต ซึ่งวัดโดยปริมาณผลผลิตต่อหนึ่งคาบของการผลิต (Output per Production Period) ดังที่เสนอไว้ในภาพที่ 2.2 และดังที่ได้

อธิบายไว้แล้วข้างต้นว่าประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Efficiency) นั้น จะเท่ากับผลคูณของประสิทธิภาพทางเทคนิค (technical efficiency) คูณกับประสิทธิภาพทางด้านราคา (Price Efficiency) เพราะฉะนั้นจะสังเกตเห็นได้ว่า หน่วยการผลิตหรือค่าสังเกตหลายค่าที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคเท่ากับ 100 แต่ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์นั้นไม่ถึง 100 และประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ที่มีเท่ากับ 100 ก็จะมีเพียงจุดเดียว คือ จุดที่เส้นราคาสัมผัสกับเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพและ ณ จุดนี้ประสิทธิภาพทางเทคนิคและประสิทธิภาพทางราคาต่างก็มีค่าเท่ากับ 100 เหมือนกัน

เมื่อหาเส้นห่อหุ้ม (Envelope) ของดัชนีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ได้แล้ว ซึ่งคือส่วนล่างของภาพที่ 2.2 ก็สามารหาเส้นห่อหุ้ม (Envelope) ของดัชนีต้นทุนเฉลี่ยได้เช่นกัน (จากข้อเท็จจริงที่ว่าส่วนกลับของดัชนีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ก็คือ ดัชนีของต้นทุนเฉลี่ย) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีต้นทุนเฉลี่ยกับขนาดของการผลิตได้อย่างชัดเจนทำให้เราได้มองเห็นภาพของการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) ได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตามในส่วนล่างของภาพที่ 2.2 ซึ่งเป็นเรื่องของประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์นั้น ณ ขนาดของการดำเนินงานหรือการผลิตที่กำหนดให้เราสามารถที่จะแยกประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งใช้สัญลักษณ์ EE ออกได้เป็นสองส่วน คือประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์สำหรับขนาดของการดำเนินงานที่กำหนดให้ (Economic Efficiency for a Given Scale of Operation) ซึ่งใช้สัญลักษณ์ว่า EE_s และประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ภายในขนาดการดำเนินงานดังกล่าว (Economic Efficiency with in This Given Scale) ซึ่งใช้สัญลักษณ์ว่า EE_{ws} และเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้น โปรดพิจารณาจุด f ที่มีขนาดการดำเนินงานหรือการผลิตเท่ากับ O_0 ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ของจุดนี้ซึ่งคือ EE มีค่าเท่ากับอัตราส่วน gf / gk ซึ่ง ณ ขนาดการผลิตนี้จุดที่มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ จุด h ซึ่งก็ยังคงมีประสิทธิภาพต่ำกว่า 100 ดังนั้นเราจะแบ่งประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ของจุด f เป็นประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์สำหรับขนาดของการดำเนินงานที่กำหนดให้ ซึ่งคือ $EE_s = gh / gk$ และประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ภายในขนาดการดำเนินงานดังกล่าวซึ่งคือ $EE_{ws} = gf / gh$ ซึ่งเราจะได้

$$EE_s EE_{ws} = (gh / gk)(gf / gh) = gf / gk = EE$$



ภาพที่ 2.4 ขนาดของการผลิตหรือการดำเนินงานซึ่งวัดโดยปริมาณผลผลิตต่อหนึ่งคาบของการผลิต
(Output per Production Period)

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก Bressler and King (1970)

จากการศึกษาวิธีการของ Farrell ดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถตั้งข้อสังเกตได้หลายประการในการหาฟังก์ชัน

ประการแรกก็คือ ในการหาฟังก์ชันการผลิตตามวิธีที่ใช้กันอย่างกว้างขวางกับวิธีการของ Farrell นั้น สามารถสังเกตได้ว่า วิธีการทั้งสองยังคงมีปัญหาที่เหมือนกัน คือ ปัญหาเกี่ยวกับการรวม

กัน (Aggregation) เช่น ปัญหาการรวมกันของปัจจัยทุนต่างๆ ซึ่งโดยความจริงแล้วมีลักษณะที่แตกต่างกัน (Nonhomogeneous)

ข้อสังเกตประการที่สองก็คือ ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการประหยัดจากขนาดนั้น วิธีการของ Farrell จะมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลได้มากกว่าซึ่งตรงข้ามกับวิธีแบบ Cobb-Douglas โดยการใช้ Cobb-Douglas นั้น การประหยัดหรือไม่ประหยัดจากขนาดการผลิตจะได้อมาจากผลผลิตของตัวเลขที่ยกกำลัง (Exponents) ซึ่งจะให้ค่าออกมาเป็นการประหยัดหรือไม่ประหยัดตลอดช่วงของค่าสังเกตเลยซึ่งจะเป็นค่าใดค่าหนึ่งเท่านั้น

ข้อสังเกตประการที่สามก็คือ วิธีการของ Farrell เป็นเพียงเพื่อที่จะอธิบายถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องกันระหว่างประสิทธิภาพทางเทคนิค ทางราคาและทางเศรษฐศาสตร์กับแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการประหยัดจากขนาดตามแนวความคิดอย่างง่ายของการประหยัดจากขนาด ซึ่งหาได้จากเส้น ห่อหุ้ม (Envelope) ของค่าสังเกตของ ต้นทุนเฉลี่ย (Average Cost Observation) นั้น ซึ่งนอกจากจะให้ค่าประมาณการของฟังก์ชันการผลิตแบบพื้นฐานแล้วยังสามารถชี้ให้เห็นว่า ต้นทุนเฉลี่ย ดังกล่าวมาจากประสิทธิภาพทางด้านราคาและทางด้านเทคนิคอย่างละเท่าใด และนอกจากนี้ ยังสามารถทำให้เราเห็นถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การเปลี่ยนแปลงในขนาดการผลิตจะไม่มีลักษณะเป็นกลาง (Factor Neutral) แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนของปัจจัยการผลิต (Factor Proportions) และการเปลี่ยนแปลงในอัตราส่วนของปัจจัยการผลิตกับผลผลิต (Input-Output Ratios)

ข้อสังเกตประการที่สี่ ซึ่งอาจจะถือได้ว่าเป็นข้อสังเกตที่สำคัญที่สุดก็คือว่าวิธีการของ Farrell ทำให้สามารถประมาณค่าความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพได้ ในขณะที่เทคนิคการถดถอยอื่นๆ แบบดั้งเดิมก็จะให้การประมาณค่าความสัมพันธ์แบบเฉลี่ยเท่านั้น อย่างไรก็ตามมีผู้วิจารณ์ว่าวิธีการของ Farrell ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้เส้นห่อหุ้มนั้น ไม่ได้คำนึงถึงข้อมูลที่มีอยู่เป็นส่วนใหญ่โดยใช้แต่เพียงส่วนหนึ่งของค่าสังเกตเท่านั้น อย่างไรก็ตาม Farrell ได้แย้งว่า ถ้าหากความสนใจอยู่ที่การประมาณค่าความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและตรงกับวัตถุประสงค์ก็ควรจะเป็นค่าสังเกตแบบปลายสุด (Extreme Observations) อยู่แล้ว

ข้อสังเกตประการสุดท้ายก็คือว่า ถ้าการวัดปัจจัยการผลิตและผลผลิตคลาดเคลื่อนอาจทำให้เกิดส่วนที่เอนเอียง (Bias) ต่อเส้นผลผลิตเท่ากันหนึ่งหน่วย (Unit Isoquant) ที่มีประสิทธิภาพของ Farrell ได้ ถ้าหากค่าสังเกตนั้นอยู่บนเส้นห่อหุ้ม (Envelope) พอดี

2.4 ทฤษฎีการวัดประสิทธิภาพ X – Efficiency

ประสิทธิภาพ X (X – Efficiency) คือสถานการณ์ที่ผลผลิตที่แท้จริงขององค์กรเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้ปัจจัยการผลิตในสมการต้นทุนคงที่ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยอื่นนอกจากปัจจัยการผลิตในสมการต้นทุน เช่น การจัดการ หรือการผูกขาด เป็นต้น

โดยปกติในการศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ แขนงทฤษฎีจุลภาค องค์กรต่างๆจะถูกสมมติว่าจะต้องดำเนินการการผลิตด้วยต้นทุนต่ำสุด ภายใต้โครงสร้างการตลาดนั้นหรือสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่ การศึกษานี้จะมุ่งเน้นด้านทฤษฎี X – Efficiency หรือเรียกว่า ทฤษฎีองค์กรของบริษัทและความสัมพันธ์ขององค์กรต่อสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ภายใต้ว่า องค์กรไม่ดำเนินด้วยต้นทุนต่ำสุด

พิจารณาด้าน โครงสร้างองค์กร เป็นส่วนที่เป็นประโยชน์ที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบ ความหลากหลายที่เกี่ยวข้องของทฤษฎี อันได้แก่

- 1) ข้อสมมติทางจิตวิทยา ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของบุคลิกภาพที่แตกต่างกันจะสะท้อนถึงความพยายามที่แตกต่างกัน แทนที่จะไปมองด้านด้านพฤติกรรมที่มุ่งด้านจุดสูงสุดหรือดุลยภาพ
- 2) สมมติว่าการจ้างงานไม่สมบูรณ์
- 3) บุคคลที่เป็นสมาชิกขององค์กร จะมีการตีความหมายของงานที่จะทำ ซึ่งเป็นการแสดงถึงระดับความพยายามของงานที่ได้รับมอบหมาย
- 4) บุคคลจะได้รับการกระตุ้นในความพยายามโดยมาจากการตอบสนองต่อสัญญาณที่ไหลเข้ามาทั้งภายในและภายนอกองค์กร
- 5) ธรรมชาติการตอบสนองเหล่านี้และรูปแบบองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นจะกำหนดระดับความพยายาม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความมีประสิทธิภาพ X มีข้อสมมติทางพฤติกรรม วางอยู่บนพื้นฐานการจัดสรรระหว่างมาตรฐานภายในและความปรารถนาที่ไม่จำกัด จะเน้นว่า

- (1) บุคคลเป็นหน่วยพื้นฐานตัดสินใจที่สำคัญ ไม่ใช่องค์กร
- (2) ความคิดทางด้านความพยายาม เป็นตัวแปรพื้นฐาน
- (3) การกำหนดต้นทุน มาจากผลลัพธ์ การตัดสินใจพยายามของบุคคลที่เชื่อมโยงระหว่างกัน ไม่ใช่มองมองด้านจากการวัดทางราคา เทคนิค หรือปริมาณที่ได้รับจากฝ่ายบริหาร

สมาชิกขององค์กร จะถูกสมมติว่ามีการพิจารณาและตีความหมายงานที่จะทำ โดยมีองค์กรประกอบทางจิตวิทยาของความพยายาม การรับรู้ลักษณะโครงสร้างองค์กรและธรรมชาติระดับความกดดัน จะเป็นพื้นฐานหลักของกรอบความคิด โดยองค์กรไม่สนใจด้านต้นทุนต่ำสุด แต่จะยึดถือการกระทำภายใต้การแข่งขันหรือความกดดัน

ความแตกต่างระหว่าง X – Efficiency (X.E.) กับ Technical Efficiency (T.E.) และ Economies (E.S.)

(1) Technical Efficiency (T.E.) และ Economies of Scale อยู่ในเครือข่ายงานมุ่งจุดสูงสุด และต้นทุนต่ำสุด ตามลำดับ ขณะที่ X – Efficiency มุ่งในการพัฒนาคุณภาพในการบริหารดำเนินงานที่ทำให้ต้นทุนไม่สูงกว่าที่ควรจะเป็น

(2) Technical Efficiency และ Economies of Scale สมมติว่าการจัดการเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์การตัดสินใจ ขณะที่ X – Efficiency สมมติว่าการดำเนินงานภายในองค์กร ขึ้นอยู่กับการสร้างแรงจูงใจหรือเงื่อนไขในการกระตุ้นให้บุคลากรในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) Technical Efficiency และ Economies of Scale สมมติว่าการตัดสินใจและกระทำการ จะถูกควบคุมโดยการจัดการ ขณะที่ X – Efficiency สมมติว่าพลังการพิจารณาในการตีความงานต่างๆ จะถูกตัดสินใจจากสมาชิกทั้งหมดในองค์กร

(4) Technical Efficiency และ Economies of Scale สมมติว่า ปัจจัยต่างๆทั้งหมดสามารถซื้อได้และสามารถจัดการได้อย่างสมดุล ขณะที่ X – Efficiency สมมติว่าปัจจัยบางอย่างไม่สามารถ

หาซื้อได้ เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยพื้นฐานมนุษย์ ควรจะได้รับการกระตุ้นภายในในการสร้างแรงจูงใจ

(5) ปัญหา Technical Efficiency และ Economies of Scale มาจากภายในองค์กร เป็นความแตกต่างในการจัดการ ขณะที่ปัญหา X – Efficiency มาจากบางส่วนภายในองค์กร เช่นรูปแบบการบริหารและวัฒนธรรมภายในองค์กร สภาพแวดล้อมในการทำงาน พื้นฐานทางจิตวิทยาของบุคคล ขณะที่บางส่วนมาจากภายนอก เช่น สภาพเศรษฐกิจ ภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ เหตุการณ์ที่คาดการณ์ไม่ถึง

(6) ความไม่มีประสิทธิภาพ Technical Efficiency มาจากทางเทคนิค อันเนื่องมาจากความสามารถของผู้จัดการในงานของเขา ส่วนความไม่มีประสิทธิภาพ Economies of Scale มาจากขนาดของการผลิต (Optimize Size) ที่ไม่เหมาะสม ขณะที่ ความไม่มีประสิทธิภาพ X หรือ X – Efficiency มองว่าความสามารถของการจัดการในองค์กรที่แตกต่างกัน อาจจะเหมือนกันทั้งหมด แต่เขาทั้งหลายไม่สามารถเลือกใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ทั้งหมด และการจัดการองค์กรและปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคล จะก่อให้เกิดอุปสรรคหรืออิทธิพลจนสมาชิกต่างๆในองค์กร ไม่สามารถใช้ความสามารถทั้งหมดอย่างเต็มที่ที่เขาควรจะเป็น

(7) Technical Efficiency และ Economies of Scale องค์กรโดยตัวมันเองจะเป็นหน่วยพื้นฐานการวิเคราะห์ ขณะที่ X-Efficiency บุคคลจะเป็นหน่วยพื้นฐานในการวิเคราะห์และผลผลิตมาจากการกระทำระหว่างกันของการตัดสินใจของบุคคล

(8) แนวคิด Technical Efficiency เชื่อว่าปัญหาคือเทคนิคการผลิต การจัดการปัจจัย และปัญหา Economies of Scale คือ ขนาดการผลิตที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสามารถจัดการได้จากการจัดการ

(9) แนวคิด X-Efficiency ปัญหาพื้นฐาน เห็นได้จากธรรมชาติขององค์กรมนุษย์ องค์กรทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ดังนั้นกระบวนการผลิตค่อนข้างแตกต่างกว่า Technical Efficiency สมมติว่าองค์กรต่าง ๆ จะผลิตอยู่บน Production Frontier Isoquant ส่วน Economies of Scale จะผลิตบนจุดตัด ระหว่าง LMC (Long run marginal cost) กับ LAC (Long run average cost) และ P (Price) ขณะที่ X-Efficiency อาจจะสมมติว่าอาจจะไม่มีองค์กรอยู่บน Production Frontier Isoquant

ที่กล่าวมานั้นวิธีการวัดประสิทธิภาพมีความหลากหลายมาก ซึ่งแต่ละวิธีจะมีความเหมาะสมกับลักษณะข้อมูลที่ต่างกัน ดังนั้นจึงไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุดในการวัดประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจะทำการวัดประสิทธิภาพที่เหมาะสมที่สุดกับข้อมูลของบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่มี

สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ การเลือกใช้วิธีการวัดความมีประสิทธิภาพของ บริษัทบริหารสินทรัพย์ จึงขึ้นอยู่กับข้อมูลที่นำมาทดสอบ ทำให้การศึกษาแบ่งเป็น 2 วิธีการทดสอบ คือ

1. ใช้วิธีการวัดประสิทธิภาพ X (X-Efficiency) ความมีประสิทธิภาพในที่นี้จะมองไปในทางที่ลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นให้มีค่าน้อยลง จะใช้ปัจจัยแรงจูงใจในการกระตุ้นในการดำเนินงานทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยที่ความมีประสิทธิภาพ X เป็นปัจจัยตัวแปรสะท้อนคุณภาพการบริหารจัดการขององค์กร

2. ใช้วิธีการวัดความมีประสิทธิภาพด้วยวิธีการวัดด้วยอัตราส่วนทางการเงิน ความมีประสิทธิภาพในที่นี้ จึงมองในด้านการบริหาร ทางด้านการเงิน

เนื่องจากการวัดความมีประสิทธิภาพของทฤษฎีทั้งสองนั้น สะท้อนถึงความมีประสิทธิภาพในแง่มุมที่แตกต่างกัน นั่นคือการที่องค์กรหนึ่งเมื่อพิจารณาจากการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินพบว่ามีความมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ได้หมายความว่ามีความมีประสิทธิภาพจากการวัดประสิทธิภาพ X เช่นกัน ตัวอย่างเช่น องค์กรหนึ่งเมื่อพิจารณาจากฐานะทางการเงิน จากสัดส่วนต่างๆทางการเงิน มีผลการดำเนินงานที่ดี แต่เมื่อใช้วิธีการทดสอบประสิทธิภาพ X ผลการทดสอบได้ข้อสรุปว่าไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเกิดจากการแทรกแซงทางการเงิน ดังนั้นผลของการทดสอบที่ต่างกันไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

การตรวจเอกสาร

จากการศึกษาและตรวจเอกสารจากบทความ งานวิจัย งานค้นคว้าอิสระต่างๆที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาโดยส่วนใหญ่แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ

1. การศึกษาเกี่ยวกับการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน นำมาซึ่งหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และวิธีการแก้ปัญหาในแต่ละประเทศ
2. การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) และรูปแบบการดำเนินงาน รวมถึงปัจจัยต่างๆที่ทำให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ ประสบความสำเร็จในประเทศต่างๆ
3. การศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน องค์กร หรือ หน่วยงานต่างๆ โดยมีผู้ที่ทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจดังนี้

Klingebiel (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้บริษัทบริหารสินทรัพย์ในการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ธนาคารจากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวคิดข้อดีและข้อเสียของบริษัทบริหารสินทรัพย์ในการบริหารและการจัดการสินทรัพย์ ด้อยคุณภาพ และเพื่อวัดความมีประสิทธิภาพของบริษัทบริหารสินทรัพย์ในแต่ละประเทศ โดยพิจารณาจากลักษณะการปรับปรุงโครงสร้างระบบธนาคาร จากการสำรวจ 26 ประเทศที่ประสบกับวิกฤตการณ์ธนาคารนั้น มี 9 ประเทศที่ได้มีการจัดตั้ง บริษัทบริหารสินทรัพย์แบบรวมศูนย์จัดการขึ้น ได้ทำการศึกษา 7 ประเทศที่มีข้อมูลเอื้ออำนวย พบว่าเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่ตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์การเป็นเครื่องมือในการปรับโครงสร้างกิจการ(Corporate Restructuring Vehicle) 3 ประเทศได้แก่ ฟินแลนด์ กาน่า และสวีเดน และบริษัทบริหารสินทรัพย์ ที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการสินทรัพย์อย่างรวดเร็ว (Rapid Asset Disposition Vehicles) 4 ประเทศ ได้แก่ เม็กซิโก ฟิลิปปินส์ สเปน และ สหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาสรุปว่า 2 ใน 3 ประเทศ ที่จัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับโครงสร้างกิจการ นั้นไม่ประสบความสำเร็จ สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ ยังไม่มีเครื่องมือที่ดีในการกระตุ้นให้มีการปรับโครงสร้างประเทศสวีเดนเป็นประเทศเดียวที่ประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม คือ สินทรัพย์ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับประเภทอสังหาริมทรัพย์ซึ่งสามารถจัดการได้ง่ายกว่า สินทรัพย์ที่เกี่ยวกับประเภทพาณิชย์ การเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง และจากการศึกษาบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการสินทรัพย์อย่างรวดเร็วใน 4 ประเทศ พบว่ามีเพียง 2 ประเทศที่ประสบความสำเร็จคือ สเปน และสหรัฐอเมริกา ประเทศที่ประสบความสำเร็จได้นั้น เกิดจากความมีประสิทธิภาพ

สภาพที่นอกจากการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว ยังขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น ประเภทของสินทรัพย์ ความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง ทักษะในการบริหารจัดการ การจัดหาเงินทุน การมีระบบกฎหมายและศาลล้มละลายที่เหมาะสม การมีข้อมูลข่าวสารที่ดี และการมีกระบวนการทำงานที่มีความโปร่งใส

Woo (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิธีในการแก้ปัญหาสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงิน 2 วิธี โดยศึกษาการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงินที่ผ่านมาของภูมิภาคเอเชีย รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เกิดขึ้น ผลการศึกษาสรุปว่าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นสัญญาณอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความอ่อนแอของภาคธุรกิจและภาคการเงิน มี 2 วิธีในการจัดการสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ คือการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ และระบบการฟื้นฟูกิจการภายใต้กระบวนการศาลล้มละลาย ถึงแม้ทั้ง 2 วิธีที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาจะมีประโยชน์มากก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีอุปสรรคและความอ่อนแออยู่ เนื่องจากยังต้องพึ่งพากฎรัฐในการดำเนินงานและการนำไปสู่การประสบความสำเร็จซึ่งอาจวัดจากควมมีประสิทธิภาพสูงสุดหรือระยะเวลาที่เหมาะสม

Ingves et.,al (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประเด็นการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ โดยศึกษาหน้าที่ของ AMC ในการช่วยในการปรับปรุงโครงสร้างรวมถึงนโยบายเฉพาะจากประสบการณ์ในหลายประเทศ ผลการศึกษาได้ข้อสรุปที่ใกล้เคียงกับ Carl-Johan Lindgren และคณะ ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทเรียนวิกฤตการณ์ทางการเงินและการปรับโครงสร้างของเอเชีย” โดยศึกษาสาเหตุการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินและการปรับโครงสร้างของเอเชีย การให้การสนับสนุนของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นั้นเป็นสิ่งที่ซับซ้อน การบริหารจัดการในการแก้ปัญหานั้นต้องใช้กลยุทธ์ผสมผสานกันขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาและแต่ละธนาคารของประเทศที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการนำมาซึ่งความสำเร็จของบริษัทบริหารสินทรัพย์นั้นยังขึ้นกับอีกหลายปัจจัย เช่น กฎหมายรองรับ ความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง และภาวะการค้าของประเทศนั้นๆ และที่สำคัญคือความโปร่งใสในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่บริษัทบริหารสินทรัพย์จะขาดไม่ได้ แต่ละประเทศมีรูปแบบและหน้าที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ที่แตกต่างกัน ประเทศอินโดนีเซีย เกาหลี และมาเลเซีย มีรูปแบบบริษัทบริหารสินทรัพย์แบบรวมศูนย์จัดการ โดยมีสินทรัพย์มาจากธนาคารเอกชน สำหรับประเทศไทยนั้นบริษัทบริหารสินทรัพย์แบบรวมศูนย์จัดการ นำมาใช้ในการบริหารชำระบัญชีหนี้สินของสถาบันการเงินที่ปิดกิจการ แต่ไม่ได้นำมาใช้ในภาคธุรกิจ โดยประเทศไทยได้ส่งเสริมให้แต่ละธนาคารจัด

ตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ของตนเองซึ่งเป็นรูปแบบบริษัทบริหารสินทรัพย์แบบกระจายศูนย์จัดการ ยังเป็นประเด็นสำคัญของบริษัทบริหารสินทรัพย์ ในการซื้อสินทรัพย์ เนื่องจากระดับราคาของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่จะขายให้กับบริษัทบริหารสินทรัพย์นั้นยังไม่จูงใจทำให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ ยังคงระดับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ของตนเองไว้รอจนกว่าระดับราคาที่จะขายเป็นที่น่าพอใจ

พิริยธร (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหาหนี้ด้วยคุณภาพด้วยการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ : กรณีศึกษาธนาคารกรุงไทย (ปี 2542 – 2543) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ด้วยคุณภาพด้วยการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารต่างๆ และข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงไทยในฝ่ายวางแผนที่มีส่วนสำคัญในการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ ผลการศึกษาสรุปว่าหลังจากธนาคาร โอนหนี้ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิทแล้วความสามารถในการทำกำไรดีขึ้นจากอัตราส่วนของค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่ดอกเบี้ยต่อรายได้ทั้งหมดลดลง อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายของดอกเบี้ยต่อหนี้สินรวมของธนาคารลดลงส่งผลถึงความสามารถในการทำกำไรที่จะเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต และหลังจากมีการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ขึ้น ธนาคารกรุงไทยมีสภาพคล่องดีขึ้น

จากการค้นคว้าประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จากประสบการณ์ของหลายประเทศที่นำบริษัทบริหารสินทรัพย์มาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาภาคการเงินของประเทศ กล่าวได้ว่าบริษัทบริหารสินทรัพย์ มิใช่เป็นเครื่องมือที่ดีในการแก้ปัญหาระยะยาว เช่นการปรับโครงสร้างในการบริหารจัดการในภาคธุรกิจ ประเทศที่ประสบความสำเร็จนั้น ในเวลาดังกล่าวมีปัจจัยบวกต่างๆมากมายที่เอื้อต่อการแก้ปัญหานั้นจากกล่าวได้ว่าความสำเร็จเกิดขึ้นได้จากบริษัทบริหารสินทรัพย์เพียงลำพัง เช่น สินทรัพย์ที่โอนมาเป็นส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อในภาคอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งง่ายต่อการบริหารจัดการ ความมีประสิทธิภาพและมีอิสระในการบริหารจัดการขององค์กรอิสระที่ถูกจัดตั้งโดยรัฐบาล การถูกรอบงำโดยอำนาจทางการเมือง การมีกรอบกฎหมายที่ทันสมัย และได้รับเงินทุนเพียงพอในการแก้ปัญหา การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ในทางตรงข้าม วัตถุประสงค์ระยะสั้นในการจำแนกและการขายหนี้เสียออกจากธนาคารพาณิชย์จะประสบความสำเร็จมากกว่า นอกจากนั้น โดยส่วนใหญ่ประเทศที่กำลังพัฒนามักไม่ประสบความสำเร็จในการใช้บริษัทบริหารสินทรัพย์ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และยังพบว่าบริษัทบริหารสินทรัพย์ ที่ประสบความสำเร็จจะเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่เป็นแบบรวมศูนย์ และดำเนินการ โดยรัฐ

สำหรับกรณีที่สถาบันการเงินนั้นๆ โอนสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มายังบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่ตนจัดตั้งขึ้น ถึงแม้การดำเนินงานจะเกิดสภาพคล่องขึ้นในช่วงแรก แต่หากบริษัทบริหารสินทรัพย์ไม่รีบเร่งปรับโครงสร้างหนี้อย่างรวดเร็วและเฉียบขาด รวมทั้งการปรับโครงสร้างหนี้ยังมีประสิทธิภาพบริษัทบริหารสินทรัพย์ ก็อาจเป็นเพียงช่วยให้ตัวเลขหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลงในทางบัญชีเท่านั้น

การวัดประสิทธิภาพโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 2 มุมมองด้วยกัน คือ การวัดในส่วนของปัจจัยการผลิต (Input) และผลผลิต (Output) ในส่วนของปัจจัยการผลิตนั้น จะสนใจในประเด็นที่ว่า จะทำงานอย่างไรในระบบให้ปัจจัยการผลิตน้อยที่สุด โดยจะมองผ่านสมการต้นทุนซึ่งพยายามทำให้สมการต้นทุนต่ำที่สุด งานวิจัยในส่วนนี้ได้แก่ งานของ Benston , Hanweck และ Humphrey (1982) ; Berger , Hanweck ,Humphrey (1987) ; Cebenoyan (1988) ; Gilligan , Smirlock และ Marshall (1984) ในขณะที่ส่วนของผลผลิตสนใจว่าจะทำอย่างไรให้ผลผลิตมากที่สุดโดยใช้ปัจจัยการผลิตเท่ากัน งานวิจัยในส่วนนี้ได้แก่ งานของ Berger , Hanweck และ Humphrey (1991) ; Gropper (1991) ; Hunter , Timme และ Yang (1990)

Wilson and Wheelock (1995) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน 2 เหตุผลที่สำคัญคือ ทำให้สามารถทราบถึงปัจจัยใดบ้างที่ทำให้สถาบันการเงินมีประสิทธิภาพ และถ้าเกิดผลกระทบจากปัจจัยภายนอกแล้ว ความมีประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงินจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เรามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน การศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพ โดยส่วนใหญ่จะวิเคราะห์การบริหารงานทางการเงินผ่านอัตราส่วนทางการเงิน เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน งานดังกล่าวจะเป็นลักษณะการดูการบริหารและการจัดการภายในองค์กร จึงเป็นงานในลักษณะของการบริหารมากกว่าเศรษฐศาสตร์ การวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงินมีแนวคิดในการวัดมานานแล้ว โดยเริ่มตั้งแต่งานของ Debreau (1951) , Torrel (1957) และ Boles (1966) ซึ่งได้ใช้สมการถดถอย ในการวัดประสิทธิภาพ สำหรับงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพ ได้แก่

กฤษญา (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการดำเนินงานกับการปรับโครงสร้างธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ โดยทำการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์ 14 บริษัท บริษัทเงินทุน 22 บริษัท และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 35 บริษัท แล้วนำไปทดสอบด้วย

โมเดล Data Envelopment Analysis (DEA) รวมทั้งการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่ออธิบายลักษณะโครงสร้างธุรกิจโดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินย้อนหลัง 3 ปี คือ ตั้งแต่ปี 2536-2538 ผลการศึกษาพบว่าในกลุ่มบริษัทหลักทรัพย์มีบริษัทที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน 5 บริษัท จาก 14 บริษัท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.7 ในกลุ่มบริษัทเงินทุนมีบริษัทที่มีประสิทธิภาพ 5 บริษัท จาก 22 บริษัท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.7 และกลุ่มบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มีประสิทธิภาพ 8 บริษัท จาก 35 บริษัท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.8 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยการผลิตในส่วนของดอกเบี้ยจ่ายมีบทบาทสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพของธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์เป็นอย่างมาก กล่าวคือการมีส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยในระดับสูงหรือมีอัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่ำและแม้บริษัทเงินทุนจะมีโครงสร้างหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในระดับสูงเมื่อเทียบกับธุรกิจอื่นๆ โดยทั่วไป คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ประมาณ 7-8 เท่า แต่ผลการศึกษาพบว่าบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพค่าอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนผู้ถือหุ้นจะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 6-7 เท่า ในขณะที่ กลุ่มบริษัทมีค่าอัตราส่วนดังกล่าว เฉลี่ย 3-4 เท่า โดยบริษัทหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพมีอัตราส่วนเพียง 1-2 เท่า นอกจากนี้การศึกษายังให้ผลสรุปที่สำคัญอีกประการคือ บริษัทในกลุ่มธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ มักมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้ในหลายๆธุรกิจ (Diversification) มากกว่าเน้นเฉพาะธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง

จากการศึกษาให้แนวทางในการปรับโครงสร้างการดำเนินงาน คือควรพิจารณาดำเนินการแยกธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ออกจากกัน ในส่วนโครงสร้างรายได้ของธุรกิจเงินทุนซึ่งมีรายได้หลักจากดอกเบี้ยรับ รองลงมาคือ ดอกเบี้ยธุรกิจเช่าซื้อ ในขณะที่รายได้ของธุรกิจหลักทรัพย์มาจากค่านายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ รองลงมาคือ กำไรจากหลักทรัพย์ การกระจายแหล่งที่มาของรายได้มีความสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพในทั้ง 2 ธุรกิจ สำหรับโครงสร้างการเงินในธุรกิจเงินทุน คือ การปล่อยสินเชื่อลูกหนี้ธุรกิจเงินทุนต่อเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในสัดส่วน 8 : 2 ในขณะที่กลุ่มหลักทรัพย์คือ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อการปล่อยสินเชื่อลูกหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ในสัดส่วน 6 : 4 นอกจากนี้ในการแยกธุรกิจออกจากกันมีปัจจัยที่สำคัญที่ควรคำนึงถึง คือขนาดขององค์กร ซึ่งขนาดขององค์กรที่มีประสิทธิภาพวัดโดยขนาดสินทรัพย์รวมอยู่ที่ระดับมากกว่า 10,000 ล้านบาท

Oral M. and Y. Reha (1990) ได้ทำการศึกษา ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสาขาต่าง ๆ ของธนาคารธุรกิจ ใช้เทคนิคการวัดประสิทธิภาพด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการจัดสรรทรัพยากรให้สาขาต่าง ๆ ของธนาคารธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินงานของธนาคารมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยนำเอาการพิจารณาประสิทธิภาพด้วยวิธี DEA ซึ่ง

เป็นการประเมินประสิทธิภาพในระยะยาวร่วมกับการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินซึ่งเป็นการประเมินประสิทธิภาพในระยะสั้น สำหรับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้วยวิธี DEA แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การวัดประสิทธิภาพในส่วนของการให้บริการแก่ลูกค้า และการวัดประสิทธิภาพในส่วนความสามารถในการแสวงหากำไร ในการวัดประสิทธิภาพในส่วนของการให้บริการแก่ลูกค้านั้น กำหนดปัจจัยการผลิต (Input) ที่จะใช้ในการศึกษา ได้แก่ จำนวนพนักงานในแต่ละสาขา จำนวนเครื่องมือที่ใช้ (Terminals) จำนวนสมุดบัญชีประเภทกระแสรายวัน จำนวนบัญชีประเภทออมทรัพย์ จำนวนลูกค้าที่ได้รับการอนุมัติให้กู้ และจำนวนบัญชีประเภทออมทรัพย์ร่วมกับกระแสรายวัน ส่วนผลผลิต (Output) ที่ใช้ในการศึกษา คือระยะเวลาที่ใช้ในการให้บริการทั่วไป ระยะเวลาที่ใช้ในการขออนุมัติค่าของกู้ ระยะเวลาที่ใช้ในการให้บริการเงินฝาก และระยะเวลาที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนเงินตรา สำหรับการวัดประสิทธิภาพในส่วนความสามารถในการแสวงหากำไรนั้น กำหนดปัจจัยการผลิตที่จะใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเงินเดือนพนักงานในแต่ละสาขา ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป ค่าเสื่อมราคา ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดอกเบี้ยเงินฝาก ส่วนผลผลิตที่ใช้ในการศึกษา คือรายรับจากดอกเบี้ยเงินฝาก และรายรับอื่น ๆ ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของสาขาที่ทำการศึกษามีจำนวน 20 สาขานั้น ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในส่วนของการให้บริการแก่ลูกค้าในระดับสูง คืออยู่ในระดับ 0.60-1.00 แต่ประสิทธิภาพในการแสวงหากำไรอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือ ในระดับ 0.11-0.50

พิรพงษ์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาดโดยผ่านสมการต้นทุนแบบ Translog Cost Function ในส่วนที่สองศึกษาประสิทธิภาพ X โดยใช้แนวคิดแบบ Distribution Free Approach โดยการศึกษาทั้ง 2 ส่วน ใช้ข้อมูลทั้งแบบอนุกรมเวลาและภาคตัดขวาง (Pooling Data) โดยผ่านการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแบบ Feasible Generalized Least Squares (FGLS) และใช้ข้อมูลระหว่างปี 2537 – 2542 โดยเป็นข้อมูลงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 60 สหกรณ์ ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่าต้นทุนที่สำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ ต้นทุนในด้านทุน , ต้นทุนในด้านเงินกู้ยืม และต้นทุนในด้านแรงงาน ตามลำดับ โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.293 , 0.130 และ 0.026 ตามลำดับ ในส่วนการศึกษาประสิทธิภาพ X พบว่ามี 2 ปัจจัยเท่านั้นที่มีเครื่องหมายไปในทางเดียวกับประสิทธิภาพ X คือปัจจัยการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และปัจจัยการตรวจสอบจากภายนอก และปัจจัยที่มีเครื่องหมายไปในทางตรงกันข้าม

กับประสิทธิภาพ X ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์, ปัจจัยด้านเทคโนโลยีของสหกรณ์ออมทรัพย์ และปัจจัยด้านสวัสดิการของสหกรณ์ออมทรัพย์

Akiko Terada – Hagiwara (2004) ได้ทำการศึกษาผลกระทบที่มีต่อการจัดตั้ง AMC และปัญหา Moral Hazard¹ จากการจัดตั้ง AMC ในประเทศไทย พบว่า หากการปล่อยสินเชื่อของธนาคารไม่ได้เกิดจากความต้องการสินเชื่ออย่างแท้จริง แต่เกิดจากปัจจัยอื่นๆ เช่น ข้อบังคับของต้นทุนเงินทุน หรือ จากพฤติกรรม Moral Hazard ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่สำคัญของการกลับมาของ NPL ไม่ว่าจะ เป็น NPL ใหม่ที่สะท้อนการปล่อยสินเชื่อที่เพิ่มขึ้น การกลับคืนของหนี้ NPL (NPL Re-entry) ที่สะท้อนความล้มเหลวจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือการปรับปรุงโครงสร้างกิจการโดยทั่วไป การเติบโตทางเศรษฐกิจจะส่งผลดีต่อการแก้ปัญหา NPL ช่วยให้การปรับปรุงโครงสร้างง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ความต้องการสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นจะทำให้เกิด NPL Re-entry ลดลง หากการเพิ่มขึ้นของ NPL เกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้ความต้องการสินเชื่อเพิ่มขึ้น NPL ที่เกิดขึ้นมีอัตราส่วนที่เหมาะสมกับ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ(Gross Domestic Product-GDP) และการลงทุนภาคเอกชน มิใช่เกิดจากปัญหา Moral Hazard จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ของอัตรา GDP และ NPL ใหม่แต่ละ AMC พบว่า อัตรา GDP และ NPL ของ AMC เอกชน และ บสท.มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน แต่สำหรับ AMC รัฐบาลกลับมีทิศทางเป็นบวกซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเกิด NPL ของธนาคารรัฐเกิดขึ้นเร็วมากแม้เศรษฐกิจไทยจะเจริญเติบโตก็ตาม จากการวิจัยพบว่า ปัญหา Moral Hazard ที่เกิดจากระบบที่นำมาใช้ใน AMC รัฐบาล มีผลต่อการเกิด NPL ใหม่ต่อ AMC รัฐบาลมากที่สุด ถึงแม้ NPL จะลดลงในช่วงแรกแต่สุดท้ายมีการเพิ่มขึ้นของ NPL ใหม่ในเวลาต่อมา แต่หลังจากมีการจัดตั้ง บสท.ขึ้น พบว่า NPL ใหม่ได้ลดลง จึงอาจสรุปได้ว่า การลดลงของปัญหา Moral hazard อาจมาจากปัจจัยที่เกี่ยวกับสถาบัน เช่น มีความโปร่งใสมากขึ้น มีการจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งสามารถสกัดกั้นปัญหาที่เกิดจาก Moral hazard ได้เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยของ Moral hazard

¹ ปัญหา Moral Hazard เกิดจากการรับรู้ข้อมูลที่ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อลูกหนี้ทราบว่า หากหนี้ถูกโอนมาที่ AMC จะได้รับการลดหนี้ ลูกหนี้ที่ตีบราย ก็จะไม่มีขมขระหนี้ปล่อยให้เป็นหนี้เสีย

ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างประเทศอาจเนื่องจากธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างประเทศทำรายได้ด้วยความโปร่งใส มีการควบคุมดูแลการปล่อยสินเชื่อที่เข้มงวด จากการวิจัยยังพบว่าเมื่อ บสท.ได้จัดตั้งขึ้น ส่งผลให้ผลของปัจจัย Moral hazard ต่อ AMC รัฐบาลและ AMC เอกชนลดลงเกือบเหลือศูนย์ ณ สิ้นปี 2544 ต่อมา AMC รัฐบาล เช่น บบส.เพชรบุรี และ บบส.สุโขทัย ก็ตัดสินใจโอน NPL ไปให้ บสท.เป็นผู้บริหารจัดการ โดยบบส.สุโขทัย ได้โอน NPL

ถึง 75% ให้ บสท.เป็นผู้บริหารและจ้าง TISCO เป็นผู้บริหรหนี้ส่วนที่เหลือ ดังนั้น การศึกษาประสิทธิภาพของบสท.เพชรบุรี และ บสท.สุภูมิวิท ก็มีข้อจำกัดในการนำไปเปรียบเทียบกับ AMC อื่น

สรุปได้ว่างานศึกษาเกี่ยวกับ AMC โดยส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินงานของ AMC รวมถึงปัจจัยที่จะทำให้ AMC ประสบความสำเร็จ

ด้านการวัดประสิทธิภาพองค์กรมีหลายวิธี ไม่มีวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่ดีที่สุดในการหาประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน ฉะนั้นสิ่งที่กำหนดว่าเราจะใช้วิธีใดนั้นจึงอยู่กับข้อมูลที่ใช้ในการทดสอบว่าลักษณะข้อมูลเป็นเช่นไร